

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἑβδομος

Συνδρομή ἰτητία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦν ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαί.— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

7 Ἰανουαρίου 1879

ΠΑΝΟΜ. ΤΗΣ ΥΠΟΓΡ. ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧ. ΣΠΕΤΣΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

Γεώργιος - Ανδρούτσος

Ὁ ἀείμνηστος Εὐστάθιος Σίμος κατέλιπεν ἀτελῆ λευθέραν μετάφρασιν τοῦ συγγράμματος τοῦ Αἰμιλίου Σουβέστρ *Un philosophe sous les toits*, τοῦ βραβευθέντος ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Ἐκ τῆς μεταφράσεως ταύτης, ἣν ἐξεπόνει χάριν τῆς Ἑστίας, ἥτις καὶ ἄλλας αὐτοῦ διατριβὰς πρωτοτύπους καὶ μεταπεφρασμένας πολλάκις μετ' εὐγνωμοσύνης κατεχώρισεν εἰς τὰς στήλας αὐτῆς, ἀποσπῶμεν τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον, εὐμενῶς χορηγηθὲν ἡμῖν ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀοιδίου ἀνδρός. Καίτοι δ' ὁ θάνατος δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἐξεφρασθῇ καὶ ἀναθεωρήσῃ τὸ ἔργον, νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐλάχιστον ἐλαττοῖ τοῦτο τὴν ἀξίαν προϋόντος καλὰμου ἀνδρός ἀριστοτέχνου περὶ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν.

Σ. τ. Δ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Ἐρχομαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας. Ὁ γείτων μου Ποθητὸς μὲ ἠρώτησε καθ' ὁδὸν διατί ὑπῆγα εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐνορίας, καὶ ὅχι εἰς τὴν Μητρόπολιν, ὅπου γίνεται ἡ βασιλικὴ τελετή. Ἀπεκρίθην ὅτι ἐπροτίμησα ν' ἀκούσῃ ἐν ἡσυχίᾳ τὴν θεῖαν ἱερουργίαν. Ὁ Ποθητὸς ἐμειδίασε: «Καὶ τί γυρεύομεν, εἶπεν, ἡμεῖς οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἀπόκληροὶ τοῦ κόσμου μεταξὺ τῶν πλουσίων καὶ τῶν εὐτυχῶν τῆς γῆς; Πρὸς τί ἀνωφελῶς νὰ βλέπωμεν καὶ νὰ ζηλεύωμεν; Καλῆτερά μακράν!» Ἐκυψα τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἀπεχαίρετσα.

Ὁ Ποθητὸς λοιπὸν μὲ ὑποθέτει σκυθρὸν, πικρόχολον, μισάνθρωπον, φθονερὸν, ἀποφεύγοντα νὰ βλέπω τοὺς εὐτυχεστέρους μου, καὶ ἐπιδεικνύοντα διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀποστροφὴν μου. Ἄλλ' εἶναι τοῦτο ἀληθές; Δὲν ἔλαβα λοιπὸν ὡς σύμβολον τὸ χρυσοῦν ἐκείνο ἀρχαῖον παράγγελμα;

«Αὐτὸς γενόμενος, τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει.»

Ἐλησμόνησα ἄρά γε τοὺς ὠραίους τούτους στίχους τοῦ Εὐριπίδου;

«Τίς ἄρα μήτηρ ἢ πατὴρ κακὸν μέγα
βροτοῖς ἔφυσε τὸν δυσώνυμον φθόνον;
Ποῦ καὶ πότ' οἴκει σώματος λαχὼν μέρος;
Ἐν χερσίν, ἢ σπλάγγνοισιν, ἢ παρ' ὀμματα
Ἐσθ' ἡμῖν; ὥς ἦν μόχθος ἱατροῖς μέγας

ΤΟΜΟΣ Ζ'—1879.

Τομαῖς ἀφαιρεῖν, ἢ πότοις ἢ φαρμάκοις,
Πασῶν μεγίστων τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων.»

Ὅχι, ὅχι. Ἀπηλλάγην, δόξα τῷ Θεῷ! ἀπηλλάγην τῆς κακῆς καὶ δυσωνύμου ταύτης νόσου. Ἀλλὰ διατί πιστεύεται ὅτι δὲν ἀπηλλάγην; διατί ὁ Ποθητὸς ἐλάλησεν εἰρωνικῶς ἐπὶ τοιαύτῃ πεποιθῆσει; Ἄς ἐκβάλω καὶ αὐτὸν καὶ οἰονδήποτε ἄλλον ἐκ τῆς ἀπάτης. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει, ὅχι μόνον νὰ πράττῃ αὐτὸς τὸ καλὸν, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνεται καλὸν παράδειγμα εἰς τοὺς ὁμοίους του. Οὕτως ἐνεργεῖται ἡ οἰκοδόμησις ἀλλήλων, τὴν ὁποῖαν παραγγέλλει ἡ θρησκεία. Ἄς θέλξω τοὺς ὀφθαλμοὺς μου διὰ τοῦ εὐαρέστου θεάματος ἀνθρώπων εὐδαιμονούντων. Οὐδέποτε εὐρέθην τόσον εὐτυχῆς, ὅσον ἀφοῦ χαίρω εἰλικρινῶς ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ τῶν ἄλλων. Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ; Πλάσμα δίψαν ἔχον εὐτυχίας. Ἡ εὐτυχία εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀνάγκη· εἶναι δὲ καὶ ἡ πληρεστάτη καὶ ἡ χαριεστάτη ἀνάπτυξις τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Εἶναι καθὼς ἡ εὐωδία εἰς τὸ ρόδον, καθὼς εἰς τὴν ἀηδὸνα ἡ μελωδία. Πῶς οἱ εἰς ταῦτα εὐφραίνόμενοι δὲν εὐφραίνονται ἐπίσης καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων;

Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι, ζητοῦντες τὴν εὐτυχίαν, παραγνωρίζουν πολλάκις τὴν ὁδὸν, καὶ περιπλανῶνται μακράν τοῦ σκοποῦ; Τόσῳ περισσότερον αὐτοὶ μὲν εἶναι ἄξιοι συμπαθείας, τὸ δὲ θέαμα τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας ἐρατεινὸν καὶ ἀξιόρατον. Καὶ ἀληθῶς, πόσα κωλύματα, ἐπιπροσθῶντα μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ! Κωλύματα φυσικά, φθοραὶ, κίνδυνοι, νόσοι, θάνατοι προσφιλῶν προσώπων, καὶ ὅσα ἄλλα ἀνεξάρτητα τῆς θελήσεως αὐτοῦ· καὶ κωλύματα φανταστά, ἀλλὰ προερχόμενα ἐκ προλήψεων καὶ ἀποπλανήσεων τοιούτων, ὥστε ἡ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλαγὴ γίνεται εἰς τοὺς πολλοὺς ἀκατόρθωτος. — Ἰδὲ τοὺς φιλοπλοῦτους, τῶν ὁποίων ἡ πλεονεξία, ἀντὶ νὰ κορεσθῇ, αὐξάνει διὰ τοῦ πλουτισμοῦ, καὶ βλέπει πάντοτε ἐνώπιον αὐτῆς στερήσεις. — Ἰδὲ τοὺς φιληδόνους, χαυνουμένους καθ' ἡμέραν διὰ τῆς ἀπολάσεως, καὶ ἐν τῇ χαυνώσει ταύτῃ αἰσθανόμενους ὅτι ἀπώλεσαν τὴν αἰσθησιν πάσης ἡδονῆς. — Ἰδὲ τοὺς φιλοδόξους οἵτινες, εἰς πᾶσαν ὑποτιθεμένην τῆς φιλοδοξίας αὐτῶν προσβολὴν, ὀξύχολοῦν καὶ ἐρεθίζονται καὶ δυσυπνοῦν, κα-

θῶς ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Συβαρίτης, ἐντὸς τῆς στρωμνῆς τοῦ ὁποίου εἶχε διπλωθῇ ἐν φύλλον ῥόδου.

Σὺ, Εὐθύδημε, εἶσαι ἀπηλλαγμένος ὅλων τῶν τοιούτων. Ἀγαπῶς καὶ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, στερεῖσαι τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ στερεῖσαι συγχρόνως καὶ τῶν πικριῶν τοῦ ἐν οἰκογενείᾳ βίου. Διασωθεὶς ἐν λιμένι μετὰ κινδυνώδη πελαγοδρομίαν, κατοικῶν μικρὰν ἰσόγειον κατοικίαν ἐν Γερανίῳ, κατέχων ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν ταπεινὴν, καὶ ἐπαρκῶν εἰς τὰ τοῦ βίου σου διὰ τοῦ μικροῦ μισθοῦ τῆς ὑπηρεσίας ἀσφαλιστικῆς Ἐταιρίας, βλέπων ἐκ τῆς ἀφανείας σου τὸν κόσμον ὡς θάλασσαν, καὶ οὔτε τὰ ἐξ αὐτῆς πλούτη ἐπιθυμῶν, οὔτε τὰ ναυάγια φοβούμενος — οὔτε τὸν φθόνον τῶν ἄλλων διεγείρων, οὔτε σὺ ἔχων ἀφορμὴν τοὺς ἄλλους νὰ φθονῇς — δόξαζε τὴν θεῖαν Πρόνοιαν διὰ τὴν ὁποίαν σοὶ ἐχορήγησεν εὐεργεσίαν ταύτην τῆς αὐταρκείας, καὶ λέγε πρὸς σεαυτὸν πάλιν καὶ πολλάκις ὅτι τὸ καλύτερον μέσον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης σου εἶναι ἡ τελεία καὶ ἀπεριόριστος πρὸς τὸν πλησίον σου ἀγάπη.

Ὡρα 10 π. μ. Ἰσταμαι πρὸ τῆς Μητροπόλεως. Πόσος θόρυβος! πόσον συνωθούμενον πλήθος! Ἀμαξαί, στρατῶς, ἱππικόν, τὰ πάντα φύρδην μίγδην. Συμπεριπατῶ μετὰ τῶν πολλῶν διαβαίνω πολλάκις ἐμπρὸς ὀπίσω τὴν τῆς Μητροπόλεως ὁδόν, καὶ τοποθετοῦμαι ὑπὸ σκιάν ἐν τῇ πρὸς τὴν θορυβώδη ὁδὸν τοῦ Ἑρμοῦ γωνίᾳ, ὅθεν βλέπω καὶ περιεργάζομαι ἀνέτως τοὺς διαβαίνοντας. Ἰδοὺ ἐξέρχονται. Πτωχὴ μού ἀκοή, ἐξεκωφάθης. Σάλπιγγες, τύμπανα, πάντα τὰ ὄργανα τῆς μουσικῆς, καὶ ἐπὶ πᾶσι κρότοι διαδοχικοὶ πυροβόλων. Πῶς εὐφραίνονται ἐν τῇ ταραχῇ ταύτῃ, καὶ τρέχουν τῇδε κἀκεῖσε, τὰ μικρὰ ταῦτα τοῦ λαοῦ παιδιά! Ἄ! τρέμω μήπως τὰ καταπατήσῃ τὸ ἱππικόν. . . Ἰδοὺ καὶ ἄμαξαι σφριγόντων ἵππων, πλησιάζουσιν εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἐκκλησίας. Βοήθειαν εἰς τὰ μικρὰ παιδιά! Κλητῆρες! . . . Δόξα τῷ Θεῷ! οἱ κλητῆρες τὰ παρεμέρισαν. Ἠσυχάσα. Ἐπανερχομαι εἰς τὴν γωνίαν μου. Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, οἱ αὐλικοὶ, ἐμβαίνουν εἰς τὰς ἄμαξας. Ἰδοὺ ἔρχονται. Ὅποιοι ἵπποι! ὁπεῖτοι χαλινοὶ, καὶ φάλαρα, καὶ ἐφίππια, καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες μεγαλόσχημοι, καὶ οἰκοσπόλα! Πόσος ἄργυρος, πόσος χρυσὸς ἐν ἀφθονίᾳ! Διέρχονται ἐμπροσθέν μου. Βλέπω τὸ εὐγενὲς καὶ ὀφεινὸν τῆς στάσεως τοῦ βασιλέως, τὴν συμπαῆ καὶ θελκτικὴν μορφήν τῆς βασιλίσσης, καὶ τὰ καλὰ καὶ ἁθῶα πρόσωπα τῶν βασιλοπαίδων. Καὶ ὑπουργοὶ, καὶ στρατηγοὶ, καὶ ναύαρχοι, καὶ ὅλον τὸ ἐπιτελεῖον. Τὰ πάντα ἐν πλούτῳ, καὶ λαμπρότητι, καὶ στολαῖς χρυσοπαρύφοις. Οὕτω μεγαλοπρεπῶς πανηγυρίζεται

ἡ ἐναρξὶς τοῦ Νέου Ἑτους, καὶ ἡ γενομένη τελετὴ ἡτο παράκλησις πρὸς τὸν Ὑψίστον Θεόν, ἵνα ἐξαποστείλῃ αὐτὸ αἷσιον, καὶ φέρον ἐν τοῖς κήλοις αὐτοῦ πᾶν εἶδος εὐδαιμονίας. Οὐδὲν δικαιότερον τῆς εὐχῆς καὶ τῆς δεήσεως ταύτης ἐκ μέρους παντός ἀνθρωπίνου πλάσματος. Ὅλοι αἰσθάνονται τὴν αὐτὴν δίψαν τῆς εὐτυχίας· ὅλοι ἀπειλοῦνται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ σιγῆς τῆς δυστυχίας. Ἀφθόνητος λοιπὸν καὶ ἀνεμίσητος ἡ ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας εὐχή. Εἰσάκουσον αὐτὴν, πανάγαθε Θεέ, καὶ κατὰστησον εὐτυχῇ, ὅσον ἐπιτρέπουν αἱ θεαὶ σου Βουλαι, ὅλα τὰ ἔμφυγά σου δημιουργήματα· δέξαι δὲ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου ὅτι, ἀπαλλάξας με τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς φιλοπλουτίας, μὲ διατηρεῖς εὐχαριστούμενον ἐν τῇ ὀλιγαρκείᾳ, καὶ συγχρόνως ἀνοίγεις τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ φιλικὰ ταῦτα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πλησίον μου αἰσθήματα. Ἐν τούτοις, ἐπιτρέπεται μοι νὰ σκεφθῶ· δὲν εἶναι ἄρα γε μεγάλη ἡ τοιαύτη πολυτέλεια εἰς ἔθνος μικρὸν καὶ πτωχὸν ὡς τὸ ἡμέτερον;

Πρόσεχε, Εὐθύδημε, ἐπὶ τῶν κρίσεων σου. Γνωρίζεις ὅτι πολλὰ καὶ διάφορα, καὶ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς πολυτελείας, ἀποφαίνεται ἡ κοινωνικὴ ἐπιστήμη· καὶ γνωρίζεις ἀκόμη ὅτι ἡλθες ἐνταῦθα ἵνα φαιδρύνῃς τὰ βλέμματά σου ἐπὶ τῇ θεᾷ προσώπων εὐδαιμονούντων, καὶ πᾶν ὅ,τι φέρει χροιάν σκυθρωπῆς ἐπικρίσεως κακῶς συμβιβάζεται πρὸς τὸν τοιοῦτόν σου σκοπόν.

Ἐπειτα, σκέφθητι ὅτι ὁ θεσμός τῆς βασιλείας, ὁ τόσον ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀναγκαῖος, φέρει ὅρους τινὰς μεθ' ἑαυτοῦ, τῶν ὁποίων ἡ παράβλεψις καταβιβάζει αὐτὸν τῆς ἀνηκούσης πρὸς τὸν ὁποῖον καθιδρύθη σκοπὸν θέσεως. Τοιαῦτα πρὸ πάντων εἶναι ἡ ἐθιμοτυπία καὶ ἡ ἐξωτερικὴ λαμπρότης. Τοιοῦτος εἶναι καὶ τοιοῦτος ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος. Ἴνα καλῶς ἐμφορηθῇ τῶν προσόντων Ἀρχῆς διηνεκοῦς καὶ ὑπερτάτης, πρέπει νὰ θεωρῇ αὐτὴν ἐν ἐξόχῳ καὶ χωριστῇ περιωπῇ, καὶ νὰ ἔχη ἀδιαλείπτως πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ χωρίζον αὐτὸν ἀπ' αὐτῆς διάστημα. Οὕτω καὶ μόνον γίνεται σεβαστὸν εἰς τὰ πλήθη τὸ εἶδος τοῦτο τῆς Ἀρχῆς.

Ἡ Μητρόπολις ἐκενώθη. Ἀς στραφῶμεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἑρμοῦ. Ἡ κίνησις, ὁ θόρυβος, ἡ συσσωρευσις ἐξακολουθοῦν. Οἱ ἐξῶσται ὅλοι εἶναι πλήρεις θεατῶν, καὶ μάλιστα γυναικῶν, ἐν λαμπρᾷ ἐνδυμασίᾳ. Πόσον συχνάκις τὸ ὠραῖον τοῦτο ἤμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δραματίζει συγχρόνως τὸ διπλοῦν πρόσωπον· Ὁρῶσαι καὶ δρώμεναι! Καὶ αἱ ἄμαξαι τῶν πλουσίων, καὶ τὰ περικαλλῆ ταῦτα ὀχήματα, τὰ πλήρη φαιδρῶν ἐποχουμένων. Πόσα παιδιά ἰδίως, μειδιῶντα, ἀγγελοπρόσωπα, ἐπιδεικνύουν χαριέντως πρὸς ἄλληλα τὰ δωρηθέντα αὐτοῖς ἀθύρματα! Ἐν ἄλλο εἶδος ἀνθρώπων ἐλκεῖ τὴν προσοχήν

μου. Ποῦ τρέχουν καὶ τί φέρουν οἱ διασταυροῦντες τὴν ὁδὸν καὶ ἀνεπιλήπτως ἐνδεδυμένοι ὑπηρετῶν, μετὰ καὶ ἀνευ οἰκισμοῦ; Ἐνόησα. Φέρουν τὰ ἀνταλλασσόμενα δῶρα τοῦ Νέου Ἑτους, τὰς στρήνας τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, καὶ μεταδίδουν τὰς εὐχὰς τῶν κυρίων αὐτῶν εἰς φιλικὰς οἰκογενείας. Καὶ ὁ ἀναμιγνύμενος λαὸς φαίνεται συμμετέχων τοῦ γενικοῦ τῆς χαρᾶς αἰσθήματος, διότι παντοῦ βλέπω γελῶντα πρόσωπα καὶ ἐνδύματα νέα. Ἐδῶκε λοιπὸν ἐντευξίν ἐνταῖθα πρὸς ἑαυτὴν ἡ ἀνθρωπότης, ἵνα τὰ μέλη αὐτῆς ἐπιδείξωσιν ἀλλήλοις τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν, καὶ προσφέρωσι καὶ λάβωσιν εὐχὰς ὑπὲρ αὐτῆς. Εὐδαιμονεῖτε, εὐδαιμονεῖτε, φίλοι μου καὶ ἀδελφοί μου. Εἴθε νὰ πληρωθῶσιν αἱ εὐχαὶ ὑμῶν, καὶ ἡ ἀρχομένη νέα αὕτη τοῦ χρόνου περίοδος νὰ ᾖ νὰ συμφωνῇ πρὸς τὰς ἀθῶας ὑμῶν ἐπιθυμίας! Μετὰ συγκινήσεως ἀποτείνω καὶ ἐγὼ πρὸς ὅλους ὑμᾶς τὰς εὐχὰς μου. Δέξασθε αὐτάς, καθὼς τὰς προσφέρω, εἰλικρινῶς, ὡς σεῖς, παρόντες ἀδελφοί μου. Ἀλλ' εἴστε σεῖς ὅλοι τῆς πόλεως ταύτης οἱ κάτοικοι, καὶ δὲν ὑπελείφθησαν ἄρα γε μακρὰν τῆς τύρβης τῶν εὐδαιμόνων ἄνθρωποι πάσχοντες, νοσοῦντες, πένοντες, ἢ ἄλλως ἀδυνατοῦντες νὰ ἔλθωσιν ἐνταῦθα, καὶ ν' ἀναμιχθῶσι μετὰ τοῦ ζωήρου τούτου πλήθους; Ἀπονέμω λοιπὸν καὶ πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί ἀπόντες καὶ ἀπολειπόμενοι, τὰς εὐκτηρίους μου ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἑτει προσήσεις.

Ἀποτείνονται πρὸς σέ, ἀγαθὴ οἰκογένεια, περὶ τὴν κλίνην νοσοῦντος πατρὸς συνηθροισμένη, θεραπεύουσα τὸν προσφιλῆ γέροντα, καὶ καιροφυλακτοῦσα, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ ἱατροῦ, νὰ ἐξανοίξῃς ἐν τῷ μαργαρίτῃ τοῦ ἰδρώτος τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς ποθομένης ἰάσεως.

Ἀποτείνονται πρὸς σέ, τρυφερὰ μήτηρ, παρακατημένη παρὰ τὴν κοιτίδα πάσχοντος βρέφους, τῆς ὁποίας τὰ πλήρη δακρύων βλέμματα μεταβαίνουν ἐναλλάξ καὶ ταχέως ἀπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ ὥρου προσώπου εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ τοίχου κρεμαμένην προσκυνητὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου.

Ἀποτείνονται πρὸς ὑμᾶς, ἐργάτιδες δύο ἀδελφαί, καταπονούμεναι ἐκ τῆς ἐργασίας πρὸς διατροφήν ὑμῶν καὶ τῆς παραλύτου ὑμῶν μητρὸς, αἵτινες, ἀφοῦ διήλθετε ὅλην τὴν νύκτα ῥάπτουσαι, ἐπαύσατε ἀπὸ πρωῒας τὴν ἐργασίαν, χάριν τῆς ἐορτῆς, καὶ κατεκλίθητε κατὰκοποι πλησίον τῆς μητρὸς, ἥτις πρὸ ὑμῶν ἐξυπνήσασα, θορυβεῖ ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτῆς ἵνα ἐγερθῇτε.

Ἀποτείνονται πρὸς σέ, ἐργάτα τῆς διανοίας, πτωχὲ μαθητὰ ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν, ὅστις ἵνα ἐπαρκέσῃς εἰς τὰς σπουδὰς σου, μιμούμενος Κλεάνθη τὸν ἐπικληθέντα Φρεάντην, τὰς μὲν ἡμέρας, μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν μαθημά-

των, ἐνασχολεῖσαι ἐν τοῖς δικαστηρίοις εἰς ἀντιγραφὰς, τὸ δὲ πλεῖστον τῶν νυκτῶν ἀγρυπνεῖς μελετῶν· καὶ ἡδὴ, ἀφοῦ σ' εἰσκόλησες μετὰ τοῦ ὁρθοῦ ἢ λύσεις μαθηματικῶν προβλήματος, ἀναλαβούσης τῆς φύσεως τὰ δικαιώματα αὐτῆς, ἀπεκοιμήθης βαθέως ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τῶν βιβλίων σου.

Ἀποτείνονται πρὸς ὅλους ὑμᾶς ἐν γένει, ἄπορα πλάσματα, εὐαισθητοῦντα μὲν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἄγευστα δὲ αὐτῆς εἰσέτι, καὶ εὐχομαι ὑμῖν ἀπὸ καρδίας νέον ἔτος αἷσιον, αἰσιώτερον τοῦ παρελθόντος, ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν κατατρυχόντων ὑμᾶς δεινῶν, καὶ πνεῦμα αὐταρκείας τοιοῦτο, ὁποῖον ἐχάρισεν εἰς ἐμὲ ὁ Θεός, μετὰ πλείστας τοῦ βίου τρικυμίας.

Μεσημβρία. Ἐμβαίνω εἰς τὴν οἰκίαν μου. Καλῶς ἐπραξα μεταβάς εἰς τὴν Μητρόπολιν, καὶ ἀπολαύσας τοῦ τερπνοῦ καὶ πανηγυρικοῦ θεάματος. Τοῦ θεάματος τούτου ὀλίγον ἔλειψε νὰ στερηθῶ, καὶ χρεωστῶ εἰς τὸν γείτονα Ποθητὸν τὴν τῆς ἀπολαύσεως χάριν. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Ποθητοῦ ἐπεφυλάχθην νὰ μεριμνήσω. Ὁ Ποθητὸς μνησικακεῖ κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἀνθρωπότητος εὐδαιμονούσης. Διὰ τί; Κύριος οἶδε πόθεν λαβὼν ἀφορμὴν. Τοῦτο ἀφίνω ἄλλοτε νὰ τὸ μάθω. Ἐν τούτοις ὑπεσχέθην σήμερον εἰς ἑμαυτὸν νὰ τὸν ἐπαναφέρω εἰς τὴν φιланθρωπίαν. Τί λοιπὸν ποιητέον; . . . Ἀλλὰ τί ἀκούω; Ἐριδας καὶ φωνὰς ἐκ τῆς τοῦ Ποθητοῦ οἰκίας. Τὸ λεπτὸν τοῦ σανιδώματος ἐπιτρέπει ν' ἀκροασθῶ· ἀλλ' ἐπιτρέπει τοῦτο ἄρα γε καὶ ἡ ἠθικὴ; Σὺ, Θεέ, καὶ σὺ, συνειδήσις, γνωρίζετε ὅτι πράττω τοῦτο πρὸς σκοπὸν ἀγαθόν.

ΜΗΤΗΡ. Ἀφες τα, φίλε μου τὰ ταλαίπωρα. Ἀρκεῖ ὅτι δὲν ἔλαβον σήμερον, πρῶτην τοῦ ἔτους, κἀνὲν ἐκ τῶν συνηθῶν παιγνιδίων, τὰ ὅποια πρὸ ἡμερῶν περιμένουν. Ἀρκεῖ ὅτι τρέχουν εἰς τοὺς δρόμους γυμνόποδα καὶ ἀσκεπῇ τὴν κεφαλὴν. Μὴ τα βλασφημῇς. Εἴθελα πτωχοί· μᾶς λείπουν ὅλα· ἂς ἔχωμεν τοῦλάχιστον τὴν εἰρήνην.

ΠΑΤΗΡ. Τὴν εἰρήνην! τὴν εἰρήνην! πῶς θέλεις νὰ ἔχω τὴν εἰρήνην, ἐνῷ γίλιαι δαίμονες βασανίζουν τὴν καρδίαν μου; Αὐτὸ δᾶ, ὅτι δὲν ἡδυνήθην νὰ φέρω δύο εὐτελεῖς δῶρα εἰς τὰ δύο αὐτὰ ἐλεεινὰ πλάσματα. Αὐτὸ δᾶ, ὅτι τὰ βλέπω γυμνόποδα καὶ ἀσκεπῇ τὴν κεφαλὴν. Αὐτὸ δᾶ, ὅτι βλέπω τὸν πῆλόν μου ῥυπαρὸν καὶ κατεσχισμένον, καὶ, ὅχι τὴν πρῶτην τοῦ ἔτους, ἀλλ' οὔτε κἀν ἡμέραν ἐργασίαν φοροῦμενον πλέον. Αὐτὸ δᾶ, ὅτι βλέπω σοῦ, κυρία εἰρηνική, τὸ παμπάλαιον ἐπανωφόριον, τελειῶσαν τὸν ἐπὶ σοῦ βίον σου, καὶ κράξαν πρὸ πολλοῦ τὴν σκυθαλοφόρον ἄμαξάν. Αὐτὸ δᾶ, ὅτι βλέπω τὴν θυγατέρα σου φοροῦσαν φόρεμα τόσον παλαιὸν καὶ κατεμβαλωμένον, ὥστε καὶ οἱ ἱ-

δικοί μου ὀφθαλμοί, οἱ συνειθισμένοι εἰς τὴν δυστυχίαν, δὲν ἤμπορουν νὰ σταθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ χωρὶς...

ΘΥΓΑΤΗΡ. Πάτερ μου, ἀγαπητέ μου πάτερ, ἐγὼ δὲν θέλω νέον φόρεμα. Ἐχει ὁ Θεὸς παρεμπρός ἄς ἔχωμεν μόνον ὑπομονὴν...

ΠΑΤΗΡ. Ἀ! εἴχαμεν μίαν κυρίαν Εἰρήνην, καὶ τώρα ἔχομεν καὶ μίαν κυρίαν Ὑπομονήν. Δὲν θέλεις σὺ, λέγεις; ἀλλ' ἐγὼ θέλω. Θέλω καὶ δαιμονίζομαι, θέλω καὶ παραφρονῶ, θέλω καὶ βλέπω πλούσιον καὶ νομίζω ὅτι μοῦ ἀπέσπασε τὰ σπλάγχνα ἐκ τῆς καρδίας. Μὲ κατατρέπει ἡ μισανθρωπία. Ζητῶ ἐκδίκησιν, ἐκδίκησιν κατὰ παντὸς πλουσίου. Τοὺς βλέπεις τοὺς κακούργους καὶ περιφέρονται ἐπιδεικνύοντες τὰ πλοῦτη των, καὶ δὲν ἠξεύρουν οἱ ἀλιτῆριοι ὅτι μόνη ἡ θεὰ αὐτῶν εἶναι ὕβρις κατὰ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Εὐθύδημε, ἤκουσες. Τὸ ἔργον σου εἶναι φανερόν πλέον. Ἡ δυστυχὴς αὐτὴ οἰκογένεια πρέπει νὰ λάβῃ δῶρα τοῦ νέου ἔτους, καὶ νὰ τὰ λάβῃ ὡς προερχόμενα ἐκ χειρὸς πλουσίου. Ἐχεις τὸ χαρτονομίσμα ἐκεῖνο τῶν ἑκατὸν δώδεκα δραχμῶν, τὸ προσδιωρισμένον εἰς ἐνδυμασίαν σου. Ἐχει ὁ Θεὸς διὰ σέ' ἄς δαπανηθῇ τώρα εἰς τὴν καλητέραν αὐτὴν χρῆσιν. Ἰδοὺ αὐτὸ ἐκ τοῦ κιβωτίου μου. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἀγορὰν πύλου διὰ τὸν Ποθητόν, ἐπανωφορίου διὰ τὴν κυρίαν Ποθητοῦ, φορέματος διὰ τὴν δεσποσύνην Ποθητοῦ, πιλιδίων, σανδάλων καὶ παιγνιδίων διὰ τὰ δύο παιδιά. Ἀς τρέξω εἰς τὴν ἀγοράν. Περὶ τοῦ τρόπου τῆς προσφορᾶς ἔχω καιρὸν νὰ σκεφθῶ καθ' ὁδόν.

Ὡρα 2 μ. μ. Ἐρχομαι ἐκ τῆς ἀγορᾶς. Ὁ Θεὸς ἠυλόγησε τὸν σκοπὸν μου. Τὰ χρήματα, ὅχι μόνον ἔφθασαν, ἀλλὰ καὶ ἐπερίσσευσαν. Καὶ ἔπρεπεν ὅθεν καὶ ἠγοράσθησαν ἐκλεκτά τινα τρόφιμα καὶ τὸ κάνιστρον. Τὸ κομίζον αὐτὰ παιδίον νομίζω ὅτι ἀνήκει εἰς ἄλλην γειτονεῖαν.

— Ἀκούσε, παιδίον· ποῦ κατοικεῖς;
— Εἰς τὴν Πλάκα.
— Ἐρχεσαι ποτὲ εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην;
— Πολλὰ σπανίως.
— Σὲ γνωρίζουν ἐδῶ οἱ γείτονες;
— Δὲν πιστεύω.

— Λάβε μίαν δραχμὴν διὰ τὸν κόπον σου καὶ διὰ τὴν ἐορτήν, καὶ κτύπησε εἰς ἐκείνην ἐκεῖ τὴν οἰκίαν. Ὅταν ἔλθῃ τις ν' ἀνοίξῃ, πρόσφερε τὸ κάνιστρον καὶ εἰπέ ταχέως «Μία κυρία, λαμπρὰ ἐνδεδυμένη, καὶ ἐπὶ μεγαλοπρεπὺς ἀμάξης, ἐστάθη μακρόθεν καὶ μοι ἔδωκε νὰ σᾶς δώσω αὐτὸ τὸ κάνιστρον. Μὴ περιμείνης ἀπάντησιν, ἀλλὰ κλείσε σὺ ἔξωθεν τὴν θύραν καὶ φύγε.»

Τὸ παιδίον ἔρχεται καὶ μοι ἀναγγέλλει ὅτι

νεᾶνις ἐξεληθούσα, καὶ ἀνοίξασα τὴν θύραν, ἔλαβε τὸ κάνιστρον καὶ ἔμεινεν ἀναυδός· ἤρχισε δὲ νὰ ἐξετάζῃ τὰ περιεχόμενα, ὅτε αὐτὸ ἐκλείσε μεθ' ὁρμῆς τὴν θύραν καὶ ἔφυγεν.

Ἀξιόλογα! τώρα πλέον πρέπει νὰ ὑπάγω καὶ ἐγώ. Πρὸ τούτου ὅμως ἄς ἀκούσω ἐκ τοῦ σανιδώματος. Θόρυβον ἀκούω, ἀλλὰ πόσον διάφορον τοῦ πρώτου! Θόρυβον χαρᾶς, καὶ ἐκπλήξεως χαρμοσύνου, καὶ πλήρη γελῶτων. Ὁ Ποθητὸς αἰτιάται γελῶν τὴν θυγατέρα του Ἀγγελικὴν ὅτι δὲν ἐπρόφθασε νὰ γνωρίσῃ τὴν προσφέρουσαν κυρίαν.

ΠΑΤΗΡ. Ἀνόητα ἔπραξες, Ἀγγελικὴ. Δὲν ἔτρεχες νὰ ἰδῇς τὴν ἀμαξάν καὶ νὰ εὐχαριστήσῃς;

ΘΥΓΑΤΗΡ. Ἀλλ' ἀφοῦ σᾶς λέγω δὲν ἐπρόφθασα! Ἐγὼ τὰ ἔχασα· μόλις ἤρχισα νὰ βλέπω τὰ περιεχόμενα, τὸ παιδίον ἔσυρεν ὁρμητικῶς τὴν θύραν, ἐκλείσε καὶ ἔφυγεν. Ὅταν ἠθέλησα ν' ἀνοίξω πάλιν τὴν θύραν, οὔτε παιδίον πλέον, οὔτε ἀμαξά...

ΠΑΤΗΡ. Ἀλλὰ πόσῃ ὥραν ἔκαμες ἕως νὰ μετανοήσῃς, κυρία Ὑπομονή; Ἀἴ, ἔπρεπε νὰ τελειώσῃς πρῶτον τὴν ἐπιθεώρησιν ὅλου τοῦ κάνιστροῦ. Ἀἴ, τώρα πλέον εἶσαι καὶ κυρία Περιέργεια. Καλὰ δὲν σὲ λέγω;

Ἐνταῦθα ἤρχισαν νὰ ὁμιλῶσιν ὅλοι δοῦ, καὶ γέλωτες φαιδροὶ διέκοπτον τὰς ὁμιλίας. Τότε ἔκρουσα τὴν θύραν. Ἡ Ἀγγελικὴ ἤλθε ν' ἀνοίξῃ.

ΕΓΩ. Δέχεσθε ἐπισκέψεις καὶ εὐχὰς διὰ τὸ Νέον Ἔτος;

ΠΑΤΗΡ. Ὅρισατε, ὀρίσατε, κύριε Εὐθύδημε. Σᾶς ἀντεπευχόμεθα· εἰς ἔτη πολλὰ καὶ καλὰ!

ΕΓΩ. Σᾶς βλέπω φαιδρούς καὶ χαίρω.

ΜΗΤΗΡ. Δὲν ἠξεύρετε τί μᾶς συνέβη. Μᾶς ἤλθεν αὐτὸ τὸ κάνιστρον, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ αὐτὰ τὰ ὠραία πράγματα.

ΠΑΤΗΡ. Κυττάξατε. Πῖλος ὀλοκαίνουργος δι' ἐμέ. Καλὸν ἐπανωφορίου διὰ τὴν κυρίαν ἐδῶ. Ὡραῖον φόρεμα διὰ τὴν κυροῦλάν ἐκεῖ. Δύω κομψὰ πιλιδία, δύο ζεύγη σανδάλων καὶ δύο ἀστεῖα παιγνιδία διὰ τοὺς μικροὺς αὐτοὺς παλαβούς. Καὶ προσέτι χοιρομέριον, λουκάνικα, ὀλλανδικὸν τυρίον, γλυκύσματα, δύο φιάλαι κρασίου τῆς Κηφισιάς, βλέπετε, βλέπετε.

ΕΓΩ. Ἀλλὰ ποῖος τὰ ἔστειλε;

ΠΑΤΗΡ. Ποῖος τὰ ἔστειλεν; Ἐδῶ εἶναι τὸ βάλει βράσε. Ἀς τὰ εἰπῇ ἡ Ἀγγελικὴ.

Ἡ Ἀγγελικὴ ἔσπευσε νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ διατρέξαντα, τὸ ἀγνωστον παιδίον, τὴν λαμπρόφρον κυρίαν, τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀμαξάν, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ τὰς δικαιολογίας τῆς ὅτι δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἰδῇ περισσότερα.

ΜΗΤΗΡ. Τὸ περιεργὸν εἶναι, κύριε Εὐθύδημε, ὅτι περὶ ὅλων ἀκριβῶς τῶν σταλέντων, ἐκτὸς τῶν φαγητῶν, ἐκάμαμεν λόγον πρὸ ὀλίγου ἐν πνεύματι ὀργῆς καὶ ἀπελπισίας· ὅ-

στε λέγεις πῶς μᾶς ἤκουσαν καὶ τὰ ἔστειλαν!!

Ἐκαμώθην ὅτι συλλογίζομαι.

ΠΑΤΗΡ. Τί λέγετε εἰς αὐτὰ, κύριε Εὐθύδημε;

ΕΓΩ. Περιεργὸν πρᾶγμα! Διέβαινα περὶ τὴν μεσημβρίαν, καὶ ἤκουσα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁργίλας φωνάς. Ἐξῶ δὲ τῆς θύρας ἔστεκεν ἀμαξά μεγαλοπρεπὴς μετὰ χρυσοστολιστῶν ὑπηρετῶν, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ὠραία καὶ λαμπροφόρος κυρία, ἥτις ἐφαίνετο συγκινουμένη καὶ προσέχουσα εἰς τὰ λεγόμενα. Ἐπειτα, ἐξήγαγε σημειωτάριον καὶ κατὰ ἐσημείωσεν. Ἐγὼ δὲ ἀπεσύρθην.

ΜΗΤΗΡ. Τὰ ἤκουσε λοιπὸν ὅλα. Τί ἐντροπή!

ΕΓΩ. Διατί ἐντροπή; Ἐντροπή δὲν εἶναι εἰς τὸν πτωχόν, ὅταν ὁμολογῇ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐντροπῆ εἶναι εἰς τὸν πλούσιον, ὅταν ἀποστρέφῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ δὲν τὰς ἀκούῃ. Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν πλούσιον, ὅταν καὶ τὰς ἀκούῃ καὶ ἔρχεται εἰς βοήθειαν αὐτῶν.

ΠΑΤΗΡ. Καλὰ λέγετε, κύριε Εὐθύδημε. Δόξα καὶ τιμὴ καὶ εὐλογία Θεοῦ εἰς τὴν ἀγαθὴν αὐτὴν κυρίαν!

ΕΓΩ. Ἦτον πλούσια, εἶπατε, αὐτὴ ἡ κυρία, κύριε Ποθητέ;

ΠΑΤΗΡ. Τοῦτο λέγει τοῦλάχιστον ἡ Ἀγγελικὴ. Καὶ ἔπειτα, τὸ ἔργον τῆς...

ΕΓΩ. Ἦτον πλούσια λοιπὸν, λέγω πάλιν.

ΠΑΤΗΡ. Καὶ διατί τὸ λέγετε πάλιν; Θελετε ἴσως νὰ μὲ πειράξετε;

ΕΓΩ. Καὶ δὲν ἔχω δίκαιον; Δὲν εἶπατε ὅτι ἔχετε μῖσος ἀσπονδον καθ' ὅλων τῶν πλουσίων;

ΠΑΤΗΡ. Αἴ, εὐλογημένε! Ἀς ἦσαν ὅλοι οἱ πλούσιοι καθὼς αὐτὴ ἡ κυρία, καὶ τότε θὰ ἐβλέπετε ἂν ἔχω μῖσος ἢ ἀγάπην.

ΕΓΩ. Ἐν τούτοις, δὲν ἠθέλετε νὰ παραδεχθῆτε ἐξαίρεσιν, καὶ ἰδοὺ ἀγνωστος κυρία, μόνον διότι ἔλαχεν ἐκ περιστάσεως νὰ λάβῃ γνώσιν τῶν ἀναγκῶν ἐνὸς ἀνθρώπου, τοῦ στέλλει τοιαῦτα δῶρα. Τίς οἶδεν ἂν, καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιστάσεις, ὅτι ἀποδίδομεν εἰς ἀδιαφορίαν καὶ ἀσπλαγχνίαν, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀποδώσωμεν εἰς μόνην ἀπροσεξίαν καὶ εἰς ἀπλήν εὐκαιρίαν ἔλλειψιν;

ΠΑΤΗΡ. Ἀς τ' ἀφήσωμεν αὐτὰ πλέον. Ἐγὼ μετεβλήθην ῥιζικῶς ἀπὸ σήμερον.

ΕΓΩ. Συμφιλιῶσαι λοιπὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν πλουσίων;

ΠΑΤΗΡ. Μάλιστα, μάλιστα, καὶ ἐξ ὅλης καρδίας. Ὑπὸ μίαν ὁμῶς συμφωνίαν.

ΕΓΩ. Ποῖαν συμφωνίαν;

ΠΑΤΗΡ. Νὰ μὲ ἀκούσῃς ἄλλοτε νὰ σοῦ διηγηθῶ πόθεν προῆλθεν ἡ τοιαύτη μισανθρωπία μου, τὴν ὁποῖαν σήμερον καταδικάζω.

ΕΓΩ. Πολὺ καλὰ.

ΠΑΤΗΡ. Καὶ ὑπὸ μίαν ἄλλην ἀκόμη συμφωνίαν.

ΕΓΩ. Ποῖαν ἄλλην πάλιν;

ΠΑΤΗΡ. Νὰ καθήσετε νὰ συμπάγωμεν.

ΕΓΩ. Πολὺ εὐχαρίστως.

Δυσκόλως δύναμαι νὰ περιγράψω τὴν εὐθυμίαν, τὴν ζωηρότητα, τὴν εὐτραπέλιαν ὄλων ἡμῶν κατὰ τὸ ὠραῖον καὶ ἀξιωματικόν ἐκεῖνο γεῦμα. Τὰ δάκρυα ἦσαν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ, ἐπειδὴ τὸ πάθος τῆς συγκινήσεως εἶναι κολλητικόν, καὶ ὄλων τῶν λοιπῶν οἱ ὀφθαλμοί—ἐκτὸς τῶν ἀθῶνων παιδίων, ἅτινα κατεβρόχθιζον τὰ γλυκύσματα ἐν σιωπῇ—δὲν ἔστερουντο ὑγρότητος. Ἦσαν δάκρυα ἀγαλλιάσεως ψυχικῆς· ἦτον ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία τῆς καρδίας. Πρᾶγμα ἄξιον παρατηρήσεως, μετὰ πόσης εὐκολίας ὁ πτωχὸς λησμονεῖ τὴν δυστυχίαν του. Συνειθισμένος νὰ προσέχῃ μόνον εἰς τὸ παρὸν, δράττεται ἀμέσως πάσης ἐμφανιζομένης ἀπολαύσεως· ἐνθ' ὁ πλούσιος, κατὰ κόρον ὢν ἐκ τῆς χορσέως, ἔχει ἀνάγκην χρυσίου καὶ ἀνέσεως πολλῆς ἵνα κατορθώσῃ νὰ γείνῃ εὐτυχής.

Ὡ τὸν θεόν ἐν ἀπάρχοντα ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων συμψηφισμὸν!

Ἀνεχώρησα ἐξώρας, ἀφήσας ἐν πλήρει εὐδαιμονίᾳ τὴν καλὴν ἐκείνην οἰκογένειαν.

Καὶ ἐγὼ οὐδέποτε ὑπῆρξα εὐδαιμονέστερος· οὐδὲ ποτὲ θὰ λησμονήσω τὴν ἐφετεινὴν εὐτυχὴ πρωτοχρονίαν. Εὐχαριστῶ σοι, Θεέ μου, ὅτι με ὠδήγησες νὰ προξενήσω εἰς ἐμαυτὸν, δι' ὀλίγων χρημάτων, τὴν ἀνεκλάλητον ταύτην ἡδονήν.

ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ

Αὐτοβιογραφία γέροντος Χίου.

Οἱ διαβιώσαντες ἐν Ἀγγλίᾳ ὁμογενεῖς θ' ἀναγνωρίσωσιν εὐκλῶς τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λουκῆ Λάρα ὑποκρυπτόμενον Χίον. Συχνάκις ἤκουσα αὐτὸν διηγούμενον τῆς νεότητός του τὰς δοκιμασίας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του ἐπεχειρήσθη κατὰ προτροπὴν μου νὰ γράψῃ ἰδιοχείρως τὰς ἀναμνήσεις του, ὅτε δὲ πρότινων ἐτῶν ἀπεβίωσεν, ἀνευρέθη μεταξὺ τῶν ἐγγράφων του τὸ χειρόγραφον, ὑπὸ ταινίαν φέρουσαν τὸ ὄνομά μου. Ἐκδίδων αὐτὸ σήμερον εὐχομαι, ὅπως ἀναγνωσθῇ παρ' ἄλλων μεθ' ὅσου ἐγὼ ἐνδιαφέροντος ἤκουον τὰς προφορὰς τοῦ γέροντος διηγήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1821 εὕρισκόμην εἰς Σμύρνην. Ἦμην τότε εἰκοσαετῆς σχεδόν. Πρὸ ἐπτὰ ἡδὲ ἐπὶ τῶν διδασκαλῶν μου, ὁ Παιπᾶ Φλούτης, Θεὸς συγχωρήσας τον, εἶχε βεβαιώσῃ τὸν πατέρα μου, ὅτι ἔμαθον πλέον ὅσα γράμματα ἀρχοῦσιν εἰς ἀνθρώπον μέλλοντα νὰ μετέλθῃ τὸ ἐμπόριον· ὁ δὲ πατήρ μου εἶτε πεισθεὶς ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ ἀγαθοῦ ἱεροδιδασκάλου, εἶτε θεωρῶν ὠφελιμώτερον τοῦ πρακτικοῦ βίου τὸ σχολεῖον, δὲν ἐνέκρινε νὰ μὲ ἀφήσῃ εἰς Χίον πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν μου, ἀλλὰ μ' ἐπῆρεν ἑκτοτε εἰς Σμύρνην, παραλαβὼν με κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς μαθητευόμενον, μετ' οὐ δὲ πολὺ ὡς ἐταῖρον εἰς τὸ ἐμπορικὸν του κατὰστημα.

Ὁ Ὑψιστος ἐν τούτοις ὑψολογεί τοὺς κόπους μας, τὸ δὲ ἰσοζύγιον ἐκάστου ἔτους ἦτο παχύτερον τοῦ προηγουμένου, καὶ ἡ ἐμπορικὴ μας ὑπόληψις ἐστερεοῦτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Σμύρνης. Ἀλλως τε, — δύναμαι μετὰ ὑπερφανείας νὰ τὸ εἶπω, — ἀπ' ἀρχῆς ὁ πατήρ μου εἶχεν ἀποκτήσει ὄνομα καλὸν καὶ ὑπόληψιν ἀκραν, διότι ἦτο τιμιώτατος καὶ ἀκριβέστατος εἰς τὰς συναλλαγὰς του. Ὁρεῖλω δὲ νὰ προσθέσω, — καὶ δὲν τὸ λέγω διὰ νὰ ἐπαινεθῶ, γνωρίζων ἐκ πείρας, ὅτι ὁ αὐτὸν ἐπαινὼν ἢ πλανᾶται, ἢ συχνάκις ἄλλους θέλει ν' ἀπατήσῃ διὰ τοῦτο δέ, ὅτε ἀνταποκριτῆς ζητῶν πίστωσιν χρηματικὴν μοὶ γράφει περιαντολογῶν, ὅτι εἶναι τίμιος καὶ ἀκέραιος καὶ τὰ τοιαῦτα, τότε ἴσα ἴσα γίνονται ὑποπτος καὶ ἀποφεύγω τοῦ τοιοῦτου ἀνταποκριτοῦ τὰς σχέσεις· δὲν τὸ λέγω λοιπὸν διὰ νὰ ἐπαινεθῶ, — καὶ ἐπὶ τέλους οὔτε σοῦ ζητῶ οὔτε θὰ μοὶ δώσης χρηματικὴν πίστωσιν, ἀναγνώστὰ μου, ἀλλὰ τὸ λέγω ὡς φόρον νίκης εὐγνωμοσύνης, ὅτι τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἐμπορίου μου βίου τὴν χρεωστῶ, πρὸ παντὸς ἄλλου, εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς τιμιότητος, τὰς ὁποίας ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἐτὶ ἡλικίας μοὶ ἐνέπνευσεν ὁ πατήρ μου.

Καθ' ὅσον ἠύξανον τὰ κέρδη ἐξετείνετο βαθμὴν τῶν ἐργασιῶν μας ὁ κύκλος, ταῦτοχρόνως δὲ καὶ τῶν βλέψεών μας ὁ ὀρίζων. Αἱ μετὰ ξένων ἐν Εὐρώπῃ ἀνταποκριτῶν σχέσεις δὲν ἐξήρχον πλέον πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἐμπορικῆς δραστηριότητος. Δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας, νέοι Κολόμβοι τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, εἶχον ἤδη κατ' ἐκεῖνα τὰ ἔτη στήσει ἐν Λονδίνῳ τὴν σκηνὴν των. Τὸ τρόπαιον ἐκείνων ἐτάραττε τὸν ὕπνον μας, τὸ δὲ παράδειγμα τῶν ὑπέκαίε τοὺς φιλοδόξους πόθους μας, ὅθεν ἐσχεδιάζετο νὰ μεταβῶ κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς Ἀγγλίαν μεθ' ἑνὸς τῶν ἐκ μητρὸς θεῶν μου. Εἶχον μάλιστα ἀρχίσει νὰ διδάσκωμαι τὴν Ἀγγλικὴν ὑπὸ Ἀγγλοῦ τινὸς ἱερομένου, εἰδούς Παππᾶ Φλούτη, ὅστις βεβαίως πολλὰ δὲν με ἔμαθε. Ἀλλ' ἴσως δὲν ἦτο ἰδιόκον τοῦ τὸ πταῖσμα. Ἄς μὴ καθάπτωμαι τῆς μνήμης τῶν πρώτων διδασκάλων μου!

Ὁ νοῦς καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς συγγενῶν ἢ φίλων καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ ἦτο ἀποκλειστικῶς προσηλωμένος εἰς τὸ ἔργον μας. Περί Φιλικῆς Ἡταΐρας καὶ τεκταινομένης ἐπαναστάσεως οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἐγνωρίζομεν. Συνησθάνομεθα μὲν ἀορίστως πως καὶ ἡμεῖς, μεθ' ὅλων τῶν τότε Ἑλλήνων, τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὀργασμὸν, ἐβλέπομεν εἰς Σμύρνην Εὐρωπαϊοὺς κραποῦντας ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ μετὰ πικρίας ἐνδομούχου ἐμακαρίζομεν τὰ αὐτόνομα Χριστιανικὰ ἔθνη, εἶχομεν ἀμυδράς τινας ἱστορικὰς γνώσεις περὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ νεφελώδεις τινὰς ἐλπίδας ἐ-

θνικῆς ἀποκαταστάσεως, στήριζομένης κυρίως εἰς τὴν ἐξ Ἀρκτου προσδοκωμένην ἀρωγὴν, τὰς δ' ἐορτὰς συνεργῶμενοι ἐψάλλομεν καὶ ἡμεῖς τοῦ Ῥήγα τὰ ἄσματα· ἀλλ' ὅμως δὲν ἐφανταζόμεθα οὐδαμῶς, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς παρμονὰς ἐθνικῆς ἐκρήξεως. Διηρχόμεθα τὸν βίον ἡσυχοὶ ἐντὸς τοῦ Χανίου, τὴν μὲν ἡμέραν ἐν μέσῳ τῶν ποικίλων ἐμπορευμάτων μας, τὴν δὲ νύκτα ἐντὸς τοῦ μικροῦ δωματίου. ἄνωθεν τῆς ἀποθήκης, ὅπου ἐκοιμώμεθα ὁ πατήρ μου καὶ ἐγώ. Τὰς Κυριακὰς ἐλειτουροῦμεθα τακτικῶς εἰς τὴν ἀγίαν Φωτεινὴν, ἐνίοτε δὲ ἐπεσκεπτόμεθα οἰκογενεῖάν τινα ἐκ τῶν ἐν Σμύρνῃ διαβιούντων Χίων. Σπανίως, ἀπαξ ἢ δις τοῦ ἔτους, περὶ τὸ Πάσχα ἰδίως, ἐπηγαίνομεν πρὸς ἀναψυχὴν εἰς τὰ παρακείμενα χωρία, καὶ τότε ἀναπνέοντες ἀέρα καθαρὸν καὶ βλέποντες δένδρα καὶ ἀγροὺς ἐνθυμούμεθα τὴν Χίον καὶ τὸν πύργον καὶ τὸν κηπὸν μας, καὶ μᾶς ἐφαίνετο βαρύτερος τότε ὁ ἀπὸ τῆς οἰκογενεῖας χωρισμός.

Οὕτω διήρχοντο αἱ ἡμέραι καὶ παρήρχετο ὁ καιρὸς, ἡ δὲ κυρία μου σκέψις ἦτο περὶ τῆς μελλούσης εἰς Ἀγγλίαν ἀποδημίας. Τὰ ὄνειρά μου περὶ τοῦτο περιστρέφοντο, καὶ ἦσαν ὀνειρα ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν χρυσᾶ. Ἀλλ' ἐξαίφνης καὶ ἡσυχία καὶ ἐργασία καὶ σχέδια καὶ ὄνειρα τὰ πάντα διὰ μιᾶς ἀνετράπησαν.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου μίαν νύκτα ἐξύπνησα ἐντρομος. Εἶχα ἀκούσει τουφεκισμοὺς ἀλλεπαλλήλους εἰς τὸν ὕπνον μου. Ἀνεκάθησα ἐπὶ τοῦ στρώματος μὲ τὰ ὄτα προσεκτικὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ σκότος. Ὁ πατήρ μου ἐκοιμήτο βαθέως. Μὴ ἦτο ὄνειρον; Ὁχι! Πῆφ, πάφ, πάλιν καὶ κραυγαὶ συγχρόνως ἄγριαι. Ἐξύπνησα τὸν πατέρα μου καὶ ἠκούομεν ἀμρότεροι. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐξηκολούθησαν ἐκ διαλειμμάτων οἱ κρότοι καὶ ἡ ταραχή. Δὲν ἠδυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν τί συμβαίνει. Καὶ πῶς νὰ τὸ μάθωμεν; Εἶχομεν τὴν περιέργειαν νὰ ἐξέλθωμεν, ἀλλ' ὁ φόβος ἦτο ἰσχυρότερος καὶ ἐμένομεν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Πρὸς τὰ ἐξημερώματα κατέβημεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Χανίου, ὅπου εὕρομεν καὶ ἄλλους ἐκ τῶν κατοίκων του συνηγμένους, εἰς τὴν αὐτὴν ὡς ἡμεῖς ἀπορίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀνησυχίαν.

Τὰ Χάνια, καθὼς ἴσως γνωρίζεις, ἀναγνώστα, εἶναι συνήθως ὠκοδομημένα ἐν εἵδει φρουρίου. Ἐξώθεν τοῖχοι ὑψηλοὶ καὶ στερεοί, ἐν τῷ μέσῳ αὐλὴ ὑπαίθριος, τετράγωνος ἢ ἐπιμήκης, ἐπὶ τῆς αὐλῆς αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τῶν ἀποθηκῶν καὶ τῶν οἰκημάτων, ἡ δὲ συγκοινωνία μετὰ τοῦ ἔξω κόσμου διὰ πύλης σιδηρᾶς κλειομένης τὴν νύκτα.

Ὅτε τὴν αὐγὴν ἤνοιξαν οἱ φύλακες τὴν πύλην ἐμάθομεν, ὅτι ἀφ' ἐσπέρας εἶχεν ἔλθει διαταγὴ νὰ ὀπλισθῶσιν οἱ Τούρκοι· διὰ τοῦτο οἱ νυκτερινοὶ τουφεκισμοὶ καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ των.

Ἀλλὰ πρὸς τί ὁ ἐξοπλισμός; Πόθεν ὁ προκαλέσας τὸ διάταγμα κίνδυνος; Τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀπηυθύνοντο πρὸς τοὺς ἐξώθεν ἐρχομένους, ἀλλ' οὐδὲν ἀκριβὲς ἐπληροφοροῦμεθα. Εἰς ἔλεγε, στάσις τῶν Γιαντιστῶν· ἄλλος, πόλεμος Ρωσικὸς· τινὲς ἐπιθυροῖζον ἐπανάστασις τῶν Χριστιανῶν. Οὕτω διήλθεν ἡ ἡμέρα ἐκείνη. Ἦτο Σάββατον. Ἡμεῖς δὲν ἐξήλθομεν τοῦ Χανίου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πύλης ἐβλέπομεν ἐνόπλους καὶ ἀγρίους τοὺς Τούρκους περιφερομένους εἰς τὰς ἐδούς.

Τὴν ἐπιούσαν ὑπήγομεν κατὰ τὸ σήνηδες εἰς τὴν λειτουργίαν. Κατ' ἐκείνην τὴν Κυριακὴν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ὀμιλήσῃ ἱεροκῆρυξ, ὥστε τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας εἶδε μετ' ἀπορίας τὸν ἱερέα ἀναβαίνοντα ἐπὶ τοῦ ἀμβωνος. Δὲν ἀνέβη νὰ μᾶς διδάξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγνωσιν Πατριαρχικοῦ ἀφορισμοῦ. ἠκούομεν πάντες ἐμβρόντητοι τὸν ἀναγινώσκοντα τὰς φοβεράς ἐκείνας καταράς καὶ τοὺς φρικώδεις ἐξορκισμούς. ἠκούσαμεν τὰ ὀνόματα τοῦ Σούτσου καὶ τοῦ Ὑψηλάντου ὡς ἐνόχων καὶ προδοτῶν. Ἠνοήσαμεν, ὅτι πρόκειται περὶ κινήματων ἐπαναστατικῶν ἐν Βλαχίᾳ καὶ περὶ μυσικῶν συνομοσιῶν, καὶ ἐβλέπομεν ὁ εἰς τὸν ἕτερον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀντηλλάσσοντο ψιθυρισμοὶ καὶ ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίαι. Τί ἄρ' ἔστιν ἐστῆμαινεν ἡ ἀφοριζομένη ἐπανάστασις; ὁποία ἡ πηγὴ τοῦ κινήματος; Ἐγνωρίζομεν μόνον, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἦτο μέγας καὶ πολὺς ἐν Ρωσίᾳ, καὶ κάπως ὑπεθέσαμεν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ Ρωσικῆς τινος ὑποκινήσεως, ὅτι ἐγένετο προανάκρουσμα τι Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα διετυποῦντο μόλις ὡς συμπερασμοὶ ἀόριστοι καὶ συγκεχυμένοι πολλῶ· πλέον ἢ ὅσον δύναμαι σήμερον ἐνταῦθα νὰ παραστήσω.

Καὶ οἱ Τούρκοι ὅμως τῆς Σμύρνης ἦσαν εἰς τὴν σκότος εἰσέτι ὡς πρὸς τὰ διατρέχοντα, οὐδ' εἶχον ἀκριβῶς ἐννοήσει, ὅτι οἱ Ραγιαῖδες ἀφ' ἐαυτῶν ἐπανεστήσαν. Ἐνόμιζον, ὅτι ἐκ Ρωσίας ἐπέρχεται ὁ κίνδυνος. Οὐχ ἦττον εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ὁ φανατισμὸς αὐτῶν ἐξηγέρθη. Ἐπρόκειτο περὶ πολέμου κατ' ἀπίστων· ἄρα πᾶς Χριστιανὸς ἐχθρὸς, πᾶς δὲ ραγιαῖς πρόχειρον θῦμα. Ἀπὸ τῆς πρώτης λοιπὸν ἡμέρας ἐμάυρισε δι' ἡμᾶς ὁ ὀρίζων καὶ μᾶς κατεπλάκωσε τὴν ψυχὴν ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ φόβος.

Αἱ λέξεις αὗται, ἀνησυχία, φόβος, συχνάκις ἤδη διέφυγον τὸν κάλαμόν μου. Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ ἐπιδείξω γενναιότητα, τὴν ὁποίαν οὔτε εἶχομεν, οὔτε ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν; Μὴ, ἀναγνώστα, μειδιάσης, ἀναλογιζόμενος ὅτι εἶμαι Χῖος καὶ ἀποδίδων εἰς φυλετικὴν δῆθεν ἰδιοσυγκρασίαν τὴν ἀτολμίαν μου. Ἦθελον νὰ εἴβλεπον τότε εἰς τὴν θέσιν μου, ὅσῳ γενναῖος καὶ ἄν φρονῆς ὅτι εἶσαι. Ἀοπλοὶ, ἀπροστάτευτοι, τεταπεινωμένοι ἀπὸ δουλείαν, ἐκτεθειμένοι εἰς τοῦ πρώτου ἐξηγερ-

μένου Τούρκου τὴν ὀργὴν ἢ καὶ τὴν μάχαιραν, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἐλπίδος νὰ τύχωμεν ποτὲ δικαιοσύνην ἢ καὶ ἐκδίκησιν, πῶς ἦτο δυνατόν ἡμεῖς, οἱ ταπεινοὶ ἔμποροι τοῦ Χανίου τῆς Σμύρνης, νὰ ἔχωμεν γενναιότητα; Πρὸς τί ἠδύνατο ἡ γενναιότης νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ; Ὑπομονὴν μόνον εἶχομεν, μᾶς ἐχειλάζετο δὲ ὑπομονὴ πολλή, διότι ἡ ζωὴ μας ἔκτοτε ἦτο διαρκὲς ἀγωνία καὶ μακρὸν μαρτύριον. Ἀλλ' ἔχει καὶ ἡ ὑπομονὴ τὰ ὀριά της. Ἐνίοτε ἐξαντλεῖται, καὶ τὴν διαδέχεται τότε εἴτε ἡ ἀπόγνωσις, εἴτε ἡ ἀπελπισία ἐκείνη ἡ ἀγούσα εἰς τὸν ἡρωϊσμόν. Πολλὰ ἡρωϊσμοῦ παραδείγματα καὶ κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπανάστασιν καὶ εἰς τὴν γενικὴν τῶν ἀνθρώπων ἱστορίαν, τὴν γραπτὴν καὶ τὴν ἄγραφον, εἶναι ἴσως ἀπελπισίας τοιαύτης παραγόμενα. Ἐμὲ, ὁ Θεὸς μ' ἐφύλαξεν ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιν, ἡ δὲ φύσις δὲν με προητοίμασε διὰ τὴν ἀπελπισίαν τοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ἀλλ' ὅμως ποτὲ δὲν μοῦ ἐξηγνητὴν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐλπίς, καὶ πολ- λάκις ἐδόξασα ἐπὶ τούτῳ τὸν Ὑψιστον.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν Κυριακὴν ἐκείνην τοῦ ἀφορισμοῦ, ὑπῆγα μίαν πρωΐαν εἰς τὸ Χάνι τῶν Ἑβραίων πρὸς σύναξιν χρημάτων. Εἶχον εἰσπράξει ποσὸν τι καὶ ἔθετον ἐντὸς τοῦ κόλπου μου τὸν περιέχοντα τὰ συναχθέντα σάκκον, ὅτε ἀκούω αἰφνης κραυγὰς καὶ ποδοβολητόν, καὶ βλέπω χείμαρρον Χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων φευγόντων δρομαίως πρὸς ἡμᾶς. Πρὶν ἢ ὁ Ἑβραῖός μου προφθάσῃ νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, ἡ σκοτεινὴ ἀποθήκη εἶχε πληρωθῇ ὑπὸ ἐντρόμων ὀμιλησάντων του. Αἱ διακεκομμένα φράσεις, τὰς ὁποίας ἐπιθυροῖζον εἰς τὴν Ἰσπανικὴν διάλεκτόν των, δὲν μ' ἐφώτισαν οὔτε με καθυστάσαν· δὲν ἐγνωρίζον καὶ αὐτοὶ τί συνέβη καὶ διατί ἐφευγον. Ἀφοῦ ὁ θόρυβος ἐκόπασε καὶ ἐπανῆλθεν ἔξω ἡ ἡσυχία, ἠνοιξαμεν μετὰ προσοχῆς τὴν θύραν. Βαθμὴν καὶ αἱ λοιπαὶ ἀποθήκαι ἠνοιγόντο, οἱ δὲ ἐντὸς αὐτῶν καταφυγόντες ἐξήρχοντο ἐνθαρρυνθέντες, καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἐγνώσθη ἐπὶ τέλους ἡ ἀληθὴς τοῦ τρόμου ἐκείνου αἰτία. Κάμηλος φέρουσα φορτίον βάμβακος ὠλισθήσεν εἰς τὴν στενὴν τῆς ἀγορᾶς ὁδὸν καὶ πίπτουσα ἔθραυσεν ἐνὸς ἐργαστηρίου τὴν θύραν. Ὁ κρότος τῆς κρημνισθείσης θύρας, αἱ κραυγαὶ τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τῶν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου Ἑβραίων, ἡ περὶ τὴν πεσοῦσαν κάμηλον συρροή, ταῦτα πάντα ἐξελήφθησαν ἐν ἀκαρεῖ ὡς ἀρχὴ ὀχλαγωγίας, καὶ ἐπῆλθε παραζάλη γενικὴ καὶ φυγὴ καὶ τρόμος. Ὅταν ὑπάρχη ἡ ἀπαιτούμενη δόσις ψυχολογικῆς προδιαθέσεως, δὲν ἀπαιτεῖται πολὺ πρὸς διάδοσιν πανικοῦ φόβου. Ἀτυχῶς δὲ ὑπῆρχε λόγος ἰσχυρὸς πρὸς ὑπαρξίν τοιαύτης προδιαθέσεως. Διότι τῶν Τούρκων ὁ ἐρεθισμὸς ὁσημέραι ἠύξανεν, ἦσαν δὲ γνωστὰί αἱ ἐν τῇ συνοικίᾳ των συναθροίσεις, καὶ εἶχον ἀκουσθῇ ἀπειλαὶ προσεχούς ἐπιθέσεως. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲν

εἰσέτι περὶ τούτων ἐγνώριζον, οὐδὲ προέβλεπον νέας κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην συγκινήσεις.

Ἀπεχαιρέτισα λοιπὸν τοὺς Ἑβραίους, ἐδίπλωσα ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ φόρεμα πρὸς πλειότεραν προφύλαξιν τοῦ ἐντὸς τοῦ κόλπου μου σάκκου, καὶ ἐκίνησα διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰ ἴδια. Ἀλλὰ μόλις εἰσέβην εἰς τὴν κεντρικὴν τῆς ἀγορᾶς ὁδόν, ἀκούω κραυγὰς ἐκ νέου καὶ ἀλαλγμούς, καὶ πρὶν ἔτι λάβω τὸν καιρὸν ν' ἀποσπῶ ἢ προφυλαχθῶ, εὐρίσκουμαι ἐντὸς σμήνους Τούρκων τρεχόντων μὲ τὰ ἔξω εἰς χεῖρας γυμνά. Πῶς δὲν μὲ κατεπάτησαν, δὲν μ' ἐφόνευσαν, δὲν δύναιμαι καὶ τώρα εἰσέτι νὰ ἐννοήσω. Τὸ ἔξωμα μὲ παρέσυρε. Ἐτρεχον κ' ἐγὼ μετ' αὐτῶν. Ἡρπαζον ἐδῶ κ' ἐκεῖ λακτίσματα καὶ γρονθοκοπήματα, ἀλλ' ἔτρεχον, ἔτρεχον κατὰτρομος, μὴ γνωρίζων οὔτε ποῦ πηγαίνω, οὔτε τί θ' ἀπογίνω, ἀλλ' οὐδὲ σκεπτόμενος περὶ τούτου. Ἦτο ὡς ὄνειρον, ἀλλ' ὄνειρον φρικτόν. Ἐγνώριζον κάλλιστα τὰς ὁδοὺς τῆς Σμύρνης, ἀλλ' ὁποίας ὁδοὺς διηρχόμην δὲν ἔβλεπον, οὐδὲ τώρα ἐνθυμούμαι. Ἐνθυμούμαι μόνον, ὅτι εἰς μίαν τοῦ δρόμου στροφὴν εἶδον τοῦ Χανίου μας τὴν θύραν ἀντικρὺ μου καὶ τὴν ἀνεγνώρισα. Ἦτο ἡμίχλησις. Δὲν γνωρίζω, πῶς εὐρέθην ἐντὸς τοῦ Χανίου, εἰς τὸ δωμάτιόν μου, πλησίον τοῦ πατρός μου. Ὅλα ταῦτα ἔμειναν συγκεχυμένα εἰς τὴν μνήμην μου. Ἐνθυμούμαι, ὅτι εὐρέθην κείμενος ἐπὶ τοῦ στρώματος, ὑπτίος, ἀσθμαίνων καὶ, ἀνωθέν μου, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὁ πατήρ μ' ἐρράντιζε μὲ ὕδωρ ψυχρόν. Ἐνθυμούμαι, ὅτι ἡσθάνθην βάρος ἐπὶ τοῦ στήθους πολὺ, καὶ τότε μόνον συλλογισθεὶς τὸν σάκκον ἔφερον τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον μου καὶ τὸν ἐσήκωσα ἀπὸ τοῦ στήθους. Ἐνθυμούμαι τὸ μειδιάμα τοῦ πατρός μου, ὅτε τῷ παρέδωκα τὸν σάκκον. Τὸ μειδιάμα ἐκεῖνο τὸ ὑπέλαβον τότε ὡς ἔκφρασιν εὐχαριστήσεως διὰ τῶν χρημάτων τὴν διάσωσιν. Ἀλλ' ἀφοῦ ἀπέκτησα κ' ἐγὼ τέκνα, τότε μόνον ἡννόησα τὴν ἀληθῆ του σημασίαν.

—Τί μὲ μέλει τώρα περὶ χρημάτων; διὰ σέ, υἱέ μου, μὲ μέλει! Ἰδοὺ τοῦ πατρικοῦ ἐκείνου μειδιάματος ἡ ἐννοία. Μὲ ἡγάπα ὁ πατήρ μου· οὔτε μοι τὸ ἀπέδειξε δι' ἐκχύσεων ἢ ἐπιδείξεων τρυφερότητος. Μόνον ἀφοῦ ἀπέθανε καὶ δὲν τὸν εἶχον πλησίον μου, καὶ ἀνεπόλουν τὰς περιπετειὰς καὶ τὰ ἐλάχιστα περιστατικά τῆς πολυετοῦς συμβιώσεώς μας, τότε μόνον ἡννόησα καὶ ἐξερίμνησα ἀκριβῶς τὸν βαθμὸν τῆς πρὸς ἐμὲ στοργῆς του. Διατί τοῦτο; Ἀρά γε διότι ἀπαιτεῖται ν' ἀπολέσωμέν τι, ὅπως αἰσθανθῶμεν τὴν ἀξίαν του ὅλην; Ἡ μὴ διότι αἱ συμφοραὶ καὶ τὰ δεινοπαθήματα μοῦ ἡνοιζαν βραδύτερον τὸν νοῦν καὶ μοῦ ἐπλάτυνον τὴν καρδίαν;

Ποῦ ἐντούτοις οἱ Τούρκοι ἐκεῖνοι ἔτρεχον; Κατόπιν τὸ ἔμαθον. Διηυθύνοντο πρὸς τὴν συνο-

κίαν τῶν φράγκων μὲ κακοὺς κατὰ τῶν ἐκεῖ κατοικούντων σκοπούς. Εὐτυχῶς ὁ παῖς προλαβὼν ἔσχυσε νὰ τοὺς κατευιάσῃ, καὶ οὐδὲν ἀπευκατὶον συνέβη τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπέλθῃ τῆς ἀληθοῦς τρομοκρατίας ἡ ἀρχή. Καὶ ὅμως ἡ ὀχλαγωγία ἐκείνη, ἡ πρώτη Τούρκων ἐνόπλων κατὰ Χριστιανῶν διαδήλωσις, ἡ πρώτη μου πραγματικὸν κινδύνου συναίσθησις, ἔμεινε ἐγκεχαρᾶγμένη εἰς τὴν μνήμην μου ζωηρότερον ἔσως τῶν ὅσων μετέπειτα εἶδον καὶ ἔπαθον.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οἱ Τούρκοι ἐγένοντο ἐπιθετικώτεροι. Αἶμα εἰσέτι δὲν ἔχυντο, ἀλλ' αἱ ὕβρεις, αἱ ἀπειλαί, τὰ βλοσυρὰ βλέμματα, ἡ ἐπίδειξις τῶν ὅπλων, ἡσαν προοίμια ἐπιφοβᾶ τῆς ἐπερχομένης καταιγίδος. Διότι τὰ πράγματα ἐδεικνύοντο, καὶ ἐξηπλοῦτο ἡ ἐπαναστάσις. Εἰς πᾶσαν δὲ κραυγὴν ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων ἀντεπεκρίνετο νέα τοῦ τουρκικοῦ φανατισμοῦ ἔκρηξις, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἔλειψε πᾶς φραγμὸς καὶ ἀφηνίασαν ὡς μαινόμενοι οἱ Τούρκοι καὶ ἔσφαζαν καὶ ἐλεηλάτησαν καὶ ἡνδραπόδισαν.

Αἱ εἰδήσεις δὲν ἤρχοντο μέχρις ἡμῶν οὔτε τακτικῶς οὔτε ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐφθάνεν ὅπως δῆποτε ἔως τῶν μυχῶν τοῦ Χανίου μας ἡ ἀντήχησις τῶν πρώτων ἐκείνων τῆς ἐθνεγερσίας σεισμῶν. Οὕτως ἐμάνθανον τὰ ἐν Βλαχίᾳ συμβαίνοντα, οὕτως ἠκούσαμεν μίαν ἡμέραν, ὅτι ὁ Μωρῆας ἐσηκώθη, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ οἱ προεστώτες τῆς Πελοποννήσου ἐπέθισαν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος, συγχρόνως δὲ ἤλθεν ἡ φήμη, ὅτι ἡ Ὑδρα καὶ αἱ Σπέτσαι ἐπανέστησαν.

Ὅτε, ἀνατρέχων διὰ τῆς μνήμης εἰς τὸ ἐνδοξόν ἐκεῖνο παρελθόν, συλλογίζομαι τὰ καθέκαστα, καὶ ἀναλύων τὰς τότε ἐντυπώσεις μου ἐξετάζω αὐτὰς ὡς ἀντανάκλασιν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς κοινῆς τότε γνώμης, καταλήγω συχνάκις εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος συμμετοχὴ τῶν ναυτικῶν μας νήσων εἰς τὸ ἐθνικὸν κίνημα συνετέλεσε πλειότερον ἔσως, ἀφ' ὅσον πολλοὶ τὴν σήμερον δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν, εἰς τὴν στερέωσιν καὶ τὴν διάδοσιν τῆς ἐπαναστάσεως. Δὲν λέγω τοῦτο διὰ τὴν μεγίστην ὕλικὴν βοήθειαν, τὴν ὁποῖαν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα παρέσχον εἰς τὸ ἔθνος, οὔτε διὰ τὰ λαμπρὰ κατορθώματα δι' ὧν περιεβλήθη νέον στέφανον ἀμαράντου δόξης τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα. Ὅχι· ταῦτα τὰ εἶδομεν καὶ τὰ ἡννοήσαμεν κατόπιν. Ἀλλ' εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε ἡμεῖς οἱ ζῶντες μακρὰν τοῦ κρατῆρος τῆς ἐθνικῆς ἐκρήξεως ἠκούσαμεν, ὅτι οἱ Ὑδραῖοι καὶ οἱ Σπετσιῶται καὶ οἱ Ψαριανοὶ ἀνεπέτασαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, συνησθάνθημεν ζωηρότερον περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Οἱ πλοίαρχοι τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν καὶ τῶν Ψαρῶν ἐξεπροσώπευσαν, δι' ὁρατοῦ τρόπον

τινὰ καὶ συγκεκριμένον στοιχείου, τὸν γενικόν, τὸν πανελλήνιον χαρακτῆρα τῆς Ἐπαναστάσεως. Διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν γνώριμοι, πολλοὶ ἐθεωροῦντο ὡς φίλοι, τὰ ὀνόματα καὶ τὰ πρόσωπά των ἦσαν γνωστὰ εἰς ὅλους τοὺς λιμένας, εἰς πᾶσας τὰς ἀγορὰς, ὅπου ὑπῆρχον Ἕλληνες. Ὡστε, ὅτε ἠκούσαμεν, ὅτι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἱ γνώριμοι, οἱ φίλοι μας, ἀγωνίζονταν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος καὶ ὠρίσθησαν ἡ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἢ ν' ἀποθάνωσιν, ἡλεκτρίσθημεν πάντες πολλῶ πλείοντερον ἢ ὅτε ἐμάθομεν τοῦ Ὑψηλάντου τὸ κίνημα ἡ καὶ αὐτῆς τῆς Πελοποννήσου τὴν ἐξέγερσιν. Ὁμιλῶ περὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν τοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν πρώτων ἐντυπώσεων. Κατόπιν ἐπῆλθον ἄλλαι ἀφορμαί, ὅπως συναισθανθῶμεν τὸ ἀδιάρρηκτον τοῦ μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν συνδέσμου μας. Οἱ Τούρκοι, σφάζοντες καὶ καταστρέφοντες καὶ ἀνδραποδίζοντες ἀπανταχοῦ ἄνδρας ἀόπλους καὶ τὰ γυναικόπαιδα, ἐφρόντιζον νὰ μᾶς ἐνθυμίζωσι τὸ ἀλληλένδετον τοῦ γένους, καὶ ἂν ἡμεῖς εἴχομεν διάθεσιν νὰ τὸ λησμονήσωμεν.

Συγχώρει, ἀναγνώστα, τὰς παρεκβάσεις μου, ἡ γεροντικὴ μου χεὶρ ὑπέκλυσεν εἰς τῆς γεροντικῆς μου καρδίας τὴν ὄθησιν ἀρέσκειται ἐνδιατρίβουσα εἰς τὰς συσσωρευμένας ἀναμνήσεις τῶν παθημάτων καὶ τῶν ἐντυπώσεων τῆς νεότητός μου. Ἡ πρόθεσίς μου εἶναι νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν περιπετειῶν τοῦ βίου μου. Ἀλλ' ὁ βίος ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ἀποτελεῖ μικρὰν μονάδα συνεχομένην μετὰ τοῦ συνόλου τῶν κυκλούντων ἡμᾶς στοιχείων. Πῶς νὰ χωρίζω ἐκάστοτε τὰς περιδονήσεις τοῦ εὐτελοῦς ἀτόμου μου ἀπὸ τῆς κινήσεως τοῦ γενικοῦ ἀνεμοστροβίλου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου παρεσύρετο; Διὰ τοῦτο, καὶ διότι εἶμαι γέρον, δὲν θ' ἀποφεύγω ἔσως πάντοτε τὰς τοιαύτας παρεκβάσεις γράφων τ' ἀπομνημονεύματά μου. Ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχεις ὑποχρέωσιν νὰ μὲ ἀναγνώσῃς μέχρι τέλους, ἀναγνώστὰ μου. Ὅταν ἦσο μικρὸς καὶ σὲ ἔλεγε παραμύθια ἢ τροφὸς σου, τὰ ἔλεγε διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ οὐχὶ μόνον τὴν ἰδικήν σου περιέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην, τὴν ὁποῖαν ἡ ἰδία συνησθάνετο νὰ τὰ λέγῃ. Σ' ἐπαιρνε ἔσως ὁ ὕπνος ἐνίοτε. Ἀλλ' ἐξηκολούθει λέγουσα ἐκείνη, καὶ σὺ ἐξυπνῶν ἤκουες τοῦ διηγήματος τὸ τέλος. Ἰδοὺ διατὶ ἐνθυμῶμαι τὴν ἀρχὴν μόνον καὶ τὸ τέλος πολλῶν παραμυθίων, χωρὶς ἔσως νὰ γνωρίζῃς, διατὶ δὲν ἐνθυμῶμαι τὴν μέσσην. Ἀλλὰ τὸ ἰδικόν μου παραμῦθι δὲν ἔχει καθ' ἑαυτὸ οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος· ὥστε δύνασαι νὰ κοιμηθῇς ἀπὸ τοῦδε, ἀναγνώστὰ μου. Δὲν μὲ διακόπτεις.

Τὰ πρῶτα περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως ἀκούσματα ἤλθον μέχρις ἡμῶν κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστήν. Ὅποια Τεσσαρακοστὴ καὶ τί Πάσχα ἦτο ἐκεῖνο! Ἐπηγαίνομεν τακτικῶς εἰς

τὴν ἐκκλησίαν, καθόσον μάλιστα ἐκεῖ μετεδίδοντο αἱ εἰδήσεις, συχνάκις ψευδεῖς, συνήθως ἐξωγακόμεναι, ἀλλ' ἐπὶ τέλους αἱ μόναι εἰδήσεις, τὰς ὁποίας ἐμάνθανομεν. Καὶ μὴ ὑποθέσῃ τις, ὅτι μᾶς ἀπέσπα τὸν νοῦν ἡ περὶ ταῦτα φροντίς ἀπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν. Ἀπ' ἐναντίας! Τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἦτο ἰσχυρόν τότε, τὰ δὲ παθήματα τοῦ γένους ἐνεσάρκοῦντο, οὕτως εἰπεῖν, δι' ἡμᾶς εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, καὶ αἱ κατανυκτικαὶ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἀκολουθίαι ἐξεπροσώπων τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας.

Περὶ τὰ μέσχα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος φημαι ἀπαίσιον διεδόθησαν. Ἡκούσθη, ὅτι γίνονται φυλακισμοὶ καὶ δημεύσεις καὶ σφαγαὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ γένους ἀπεκεφαλίσθησαν. Τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐμάθομεν, ὅτι ἐθανατώθη καὶ ὁ μέγας Διερμηνεὺς ὁ Μουρούζης, ὁ δὲ τρόμος τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων ἀκουσμάτων ἐπέριπτε πέπλον πένθους εἰς τὰ εὐφρόσυνα τῆς Ἀναστάσεως τροπάρια. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας διεδόθη φοβερά καὶ καταπληκτικὴ ἀγγελία. Ὁ Πατριάρχης ἐκρεμάσθη! Τὸ πτωμά του ἐδόθη παίγνιον καὶ ὄργιον εἰς τοὺς Ἑβραίους! Καὶ μᾶς ἐθέρισε τὴν καρδίαν ἡ εἰδήσις, καὶ μᾶς ἔκοψε τὰ γόνατα!

Διότι εἴμεθα ὑπὸ τὴν κράτος διπλοῦ αἰσθηματος πάντες· τῆς φρίκης, τὴν ὁποῖαν εἰς πάντα Χριστιανὸν, εἰς πάντα Ἕλληνα, ἐπροξένει ἡ κατὰ τοῦ ἱεροῦ προσώπου τοῦ Πατριάρχου, τοῦ Ἐθνάρχου, ἱεροσυλία· καὶ τῆς συναισθήσεως, ὅτι οὐδενὸς πλέον ἐξ ἡμῶν ἡ ζωὴ ἦτο ἐξησφαλίσμένη. Ἐξ ἡ Κυβέρνησεως αὐτῇ τοῦ Σουλτάνου ἀπετόλμα τοιαῦτα εἰς τὴν πρωτεύουσάν κατὰ τῶν ἀρχηγῶν, κατὰ τῶν προκρίτων τοῦ γένους, ὁποῖους διετρέχομεν κινδύνους οἱ ἄσχημοι ραγιαῶδες ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀχαλινώτου θηριωδίας τῶν Τούρκων τῆς Σμύρνης, καὶ ἔτι μάλλον τῶν τῆς Ἀνατολῆς; Εἶχον ἤδη πρὸ ἡμερῶν ἀρχίσει νὰ συσσωρεύωνται περὶ τὴν Σμύρνην σμήνη ἀτακτα ἀγρίων ὀπλοφόρων, τοὺς ὁποῖους ἡ δίψα τοῦ αἵματος καὶ τῆς λεηλασίας εἴλκυεν ἀπὸ τὰ βάρη τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ παῖς ἐφαίνετο εἰσέτι κηδόμενος τῆς ἀσφαλείας τῶν κατοίκων καὶ ἐκράτει ἐκτὸς τῆς πόλεως τὰ θηρία ἐκεῖνα. Ἀλλ' ἡ γειτνιάσις των ἐξῆπτε καὶ ἡρέθιζε τοὺς ἐγγχωρίους Τούρκους. Ἐγίνοντο οὕτοι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπειλητικώτεροι καὶ ἐκ τῶν ἀπειλῶν μετέβαινον εἰς τὴν πράξιν. Ἡ χεὶρ ἐπιπτε συχνάκις ἐπὶ τῆς μαχαίρας, καὶ ἤρχιζεν ἡ μάχαιρα νὰ ἐξέρχεται εὐλόγως τῆς θήκης, πολλοὶ δὲ ἀθῶοι ἐπληρώθησαν καὶ τινες ἐθανατώθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Σμύρνης. Ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν αἱ ἀπαρχαὶ τῆς θυσίας. Κατόπιν ἐπῆλθον τὰ ὄργια τῆς λύσεως, αἱ σφαγαὶ καὶ οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ αἱ αἰχμαλω-

σίου, οὐχὶ μόνον εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἀγοράς καὶ εἰς τῶν Χριστιανῶν τὰς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰς σημαίας τῶν Προξενείων, καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν πλοίων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἑκατοντάδες φυγάδων ἠρπάγησαν καὶ ἐσφάγησαν. Ἀλλὰ ταῦτα μετέπειτα τὰ ἐπληροφόρηθη. Δὲν τὰ εἶδον; καὶ δὲν θέλω νὰ γράφω εἰμὴ μόνον ὅσα εἶδον καὶ ὑπέφερον.

Πολλοὶ ἐν τούτοις ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν ἤρχισαν κρυφίως νὰ φεύγῃσι. Ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν ἡμέραν ἐμνησθόμενοι, ὅτι ἐγένετο ἄφαντος ἐκ τῶν γνωστῶν μας τίς. Τί ἔπαθε! Μὴ τὸν ἐφόβουν; Μὴ κρύπτεται φοβηθεὶς; Ἐγένετο ἐπὶ τέλους γνωστὴ ἡ φυγὴ του. Τὸ δὲ παράδειγμα τῶν φευγόντων, καὶ ὁ φόβος τῶν ὁσημέραι αὐξάνοντων κινδύνων, δὲν μᾶς ἀφινον νὰ ἡσυχάσωμεν, τὸν πατέρα μου καὶ ἐμέ. Μᾶς κατέλαβεν ἀκατάσχετος ὁ πόθος τῆς φυγῆς. Ἄλλο δὲν ἐσκεπτόμεθα εἰμὴ πῶς ν' ἀναχωρήσωμεν. Τὸ δὲ πρᾶγμα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπέβαινε δυσκολώτερον. Αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ δὲν ἐπέτρεπον πλέον τὴν ἀναχώρησιν τῶν ραγιάδων. Ἐλέγετο μάλιστα, ἀλλὰ δὲν ἠθέλομεν εἰσεῖτι νὰ τὸ πιστεύσωμεν, ὅτι οἱ πρόξενοι ἔλαβον διαταγὰς ν' ἀπωθῶσι τοὺς ἐπὶ ξένων πλοίων προσφεύγοντας. Δὲν τὸ ἐπιστεύομεν, καὶ ὅμως ἦτο ἀληθές. Εὐτυχῶς εὐρέθησαν καὶ πρόξενοι καὶ πλοίαρχοι ἔχοντες σπλάγχνα, καὶ μὴ θέλοντες νὰ γίνωσι προμηθευταὶ σφαγίων εἰς τοὺς Τούρκους!

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀφίχθη εἰς Σμύρνην ἀρχαῖος τοῦ πατρός μου φίλος, ὁ καπετὰν Βισβίλης, κυβερνήτης γολέτας ὑπὸ Ρωσικὴν σημαίαν. Ἀνέπνευσεν ὁ πατήρ μου, ὅτε μίαν πρῶταν τὸν εἶδεν εἰσερχόμενον εἰς τὸ Χάνιον πρὸς ἐπίσκεψίν μας. Ὁ ἀγαθὸς πλοίαρχος ἤρχετο νὰ μᾶς προσφέρῃ τὸ πλοῖόν του. Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φορτίου ὑπεσχέθη νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς Χίον.

Εἰς τὴν Χίον, ἀνέκραξα, ὅτε μοὶ ἐξεμυστηρεῦθη ὁ πατήρ τὴν ἀπόφασίν του. Μὴ ἐκεῖ θὰ εἴμεθα ἀσφαλέστεροι ἀπ' ἐδῶ;

Ἐκεῖ θὰ εἴμεθα ὅλοι ὁμοῦ μετὰ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς σου. Ἡ θὰ σωθῶμεν μετ' αὐτῶν, ἢ ὅλοι ὁμοῦ ἂς καταστραφῶμεν!

Ἐν τῷ μεταξὺ προητοίμαζόμεθα. Ἀλλ' οὔτε καιρὸν διὰ προετοιμασίας εἰχομεν, οὔτε ἠθέλομεν νὰ προδώσωμεν δι' ἀκαίρων μέτρων τὸ μυστικὸν σχέδιόν μας. Τὰ ἐμπορεύματα ἀπεφασίσσαμεν νὰ τὰ παραιτήσωμεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τὰ δὲ ἀσύναντα χρῆσις εἰς τῶν ὀφειλετῶν μας τὴν συνείδησιν, ἐὰν διασωθῶσι καὶ ἐκεῖνοι. Ἐπερὶ συνάξαμεν ὅσα χρήματα ἠδυνήθημεν, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ καρδίας παλλούσης ἐπεριμένοντες τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν, κατὰ τὴν μετὰ τοῦ φίλου πλοίαρχου συνεννόησιν.

[Ἐπὶ ταῖς συνήθαις.]

Δ. ΒΙΚΕΛΛΕΣ.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ ΕΝ ΜΟΡΙΧΟΒΩ

Τὸ Μορίχοβον εἶνε ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας πρὸς ἀνατολὰς τῶν Βιτωλίων ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους Morjowtzka planina, ἀποτελουμένη ἐκ 18 μεγάλων χωρίων. Πάντα τὰ χωρία ταῦτα εἶνε κεφαλοχώρια, ὑπαγόμενα πολιτικῶς εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Βιτωλίων· ἡ δὲ τοπικὴ αὐτῶν ἀρχὴ—μουδὶρης καὶ κατῆς—ἐδρεύει ἐν τῷ μεγίστῳ τῶν χωρίων Witolischtsche, ὅπερ συγκροτεῖται ἐκ περισσοτέρων τῶν 300 οἰκιῶν.

Τὸ ὄρος τοῦτο εἶνε κατὰ φύτον ὑπὸ πευκῶν καὶ ἔχει ὑγιεινότητα κλίμα καὶ γονιμότητα γῆν. Ἐκ τῶν κατοίκων ὀλίγιστοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἰδίως μάλιστα αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ πλεῖστοι εἶνε ξυλοσχίσται, σανιδοποιοί, ἐξασκοῦντες συνήθως τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐνθα μεταβαίνουν καὶ ὠρισμένην τοῦ ἔτους ὥραν.

Πάντες οἱ κάτοικοι εἶνε εἰρηνικοὶ καὶ εἰς ἀκρον φιλόξενοι· λαλοῦντες δὲ μόνον τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν μένουσιν ἀναπόσπαστοι ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Οὐδεὶς αὐτῶν γνωρίζει οὐδ' ἀπλὴν ἀνάγνωσιν· φρονοῦσι δὲ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἔχουσι μόνον οἱ ἱερεῖς. Ἀλλὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι οἱ ἱερεῖς ἐννοοῦσιν, ἔστω καὶ ἐλάχιστον, ὅσα ἀναγινώσκουσιν. Αἴτιον τούτου εἶνε ὅτι ἐν οὐδενὶ τῶν χωρίων ὑπάρχει σχολεῖον. Γίνονται δὲ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἐγγχωρίων οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων, μαθόντες τὴν ἀνάγνωσιν ὡς ὑπηρετῶν παρὰ τινι ἐκ τῶν ἱερέων τῶν περὶ τὰ Βιτωλίων χωρίων· μόλις δὲ κατορθοῦσι τοῦτο τέσσαρες ἢ πέντε καὶ ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ὥστε εἰς τέσσαρα ἢ πέντε χωρία ἀναλογεῖ εἰς καὶ μόνος ἱερεὺς. Ἀλλὰ καὶ ἐκκλησίας ἐξ ἡ ἑπτὰ μόνον χωρία ἔχουσι, μίαν ἑκαστον, καὶ αὐταὶ ἀνοίγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δις τοῦ ἔτους. Ἀν δὲ ἀποθάνῃ τις, μὴ παρόντος ἱερέως, θάπτεται, καὶ μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ψάλλει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τοῦ τάφου τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν.

Οἱ ὀρεινοὶ οὗτοι κάτοικοι θεωροῦνται καὶ ὅλην τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν ὡς ἀγροικότατοι καὶ βλακίστατοι. Ἐπειδὴ δὲ πλὴν τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματός των Morjowtzi—Μορίχοβιται—ἔχουσι καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπὶ κλησιν Turlatzi, ἡ λέξις turlak προσάπτεται πολλαχοῦ τῆς Τουρκίας εἰς πάντα ἀγροῖκον καὶ βλάκα ἢ χονδροκέφαλον. Καὶ τὴν μὲν ἀγροικίαν οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνήθῃ εἰς αὐτούς, διότι αὕτη εἶνε ἀχώριστος σύντροφος τοῖς εὐρισκομένοις εἰς τοιαύτην κατὰστασιν· ἀδικώτατα ὅμως θεωροῦνται ὡς βλάκες, ἐν ᾧ τοῦναντίον εἶνε οὐκ ὀλίγον νοήμονες· δὲν εἶνε δὲ σπάνιοι μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἄνδρες ἐξόχου νοημοσύνης.

Τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῇ ἐ-

πιούσῃ τῶν Θεοφανείων, φροντίζουσι περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Τοιοῦτος δὲ ἐκλέγεται ἐκ τῶν γεροντοτέρων τις ὡς ἐξῆς· Ζυμώνουσι ψωμίον (τοῦρται) ἀρκετὰ μέγαλον, ἐν ᾧ τίθεται σταυρὸς τις ἀργυρὸς μικρὸς, ὡς συνειθίζεται πολλαχοῦ ἡ «πήττα» τοῦ ἀγίου Βασιλείου. Ἀμα ψηθῇ τὸ ψωμίον, ὁ πρῶτος ὡς ἅγιος Ἰωάννης διατελέσας διαιρεῖ αὐτὸ εἰς τόσα ἴσα τεμάχια, ὅσοι εἶνε οἱ ὑποψήφιοι γέροντες, οἵτινες λαμβάνουσιν ἑκαστος ἐν τῶν τεμαχίων τούτων· ἐκεῖνος δὲ, ἐν οὗ τῷ τεμαχίῳ εὐρεθῇ ὁ σταυρὸς, κηρύττεται δι' ὅλον τὸ ἔτος ὡς «βαπτιστὴς τοῦ Ἰησοῦ». Οὗτος δὲ ὑποχρεοῦται καθ' ὅλον τὸ ἔτος νὰ μὴ νίψῃ μήτε τὸ πρόσωπον μήτε τὰς χεῖρας, μήτε τὸν πῶγονα νὰ κείρῃ. Τὸ ὄνομά του θεωρεῖται ἐν ὅλῃ τῇ περιφερείᾳ ἐκείνῃ σεβαστὸν καὶ ἅγιον, καὶ τὰ ζῶα του ἱερά. Ἀν τις εὕρῃ ἐν τῷ ἔσπαρμένῳ αὐτοῦ ἀγρῷ κανὲν ἐκ τῶν ζώων τοῦ ζῶντος ἀγίου δὲν ἀποδιώκει αὐτὸ, ἀλλὰ προστρέχει πρὸς ἐκεῖνον καὶ παρακαλεῖ αὐτόν, ὅπως εὐδοκήσας ἀποδιώξῃ τὸ κτήνος ἐκ τοῦ ἀγροῦ δι' ἐξορκισμοῦ τινος. Ἐν γένει δὲ ἔχει πλεῖστα προνόμια ὁ ἅγιος, προτιμώμενος εἰς πάντα ὅλων τῶν ἄλλων γερόντων.

Ἐκλέγονται δὲ τοιοῦτοι ἅγιοι ἐν τισὶ μόνον χωρίοις, τὰ δὲ λοιπὰ ἀναγνωρίζουσιν ὡς τοιοῦτον τὸν τοῦ πλησιεστάτου χωρίου.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος τῇ πρώτῃ τῶν Θεοφανείων μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἂν τυχὸν γείνηται αὐτῇ, πορεύονται ἅπαντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου καὶ τῶν πέριξ χωρίων εἰς κρήνην, ἥς τὸ ὕδωρ πίπτει ἀπὸ τινος ὕψους, μετ' ἑαυτῶν ἔχοντες τὸν ἅγιον, ὅστις διακρίνεται τῶν ἄλλων ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ σώματος ρυπαρότητος. Ἐκατέρωθεν αὐτοῦ συνωθεῖται τὸ πλῆθος ἀμιλλώμενοι τίς πλησιέστερον τοῦ ἀγίου νὰ εὕρισκται. Ἀφ' οὗ δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν κρήνην, προβαίνει ὁ ἅγιος, ἀποκαλύπτεται καὶ ἵσταται ὑπὸ τὸ πίπτον ὕδωρ. Πάντες, ἀρχομένων τῶν γερόντων, σπεύδουσι διὰ τοῦ κοίλου τῶν παλαμῶν νὰ δεχθῶσι τὸ ἀγιαζόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος τοῦ ὕδωρ, ἄλλοι μὲν ὑπὸ τὸν πῶγονα αὐτοῦ τείνοντες τὰς χεῖρας—καὶ τοῦτο θεωροῦσιν ὡς ἀγιώτερον—ἄλλοι δὲ ὑπὸ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ ἄλλων μερῶν τῶν ἐνδυμάτων του· νιπτόμενοι δὲ τὸ πρόσωπον καὶ ῥοφῶντες ἐκ τοῦ ἡγιασμένου τούτου ὕδατος φωνάζουσι· «Βοήθει μας, ἅγιε Ἰωάννη!»

Ὁ δυστυχὴς ἅγιος εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ μείνῃ οὕτως ὑπὸ τὸ πίπτον ὕδωρ, μέχρις οὗ πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀγιασθῶσιν ἐκ τοῦ ὕδατος ἐκείνου.

Τοιαύτη ψυχρολουσία πόσον εἶνε εὐχάριστος ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, μάλιστα δὲ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅπου τὸ ψῆχος εἶνε δριμύτατον, ἑκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ. Τὴν δύναμιν δὲ τοῦ τοσούτου

ψύχους μόνον τοιοῦτοι ὀρεσίβιοι δύνανται νὰ ὑπομείνωσι.

Μετὰ τὴν ψυχρολουσίαν τοῦ ἀγίου μας καὶ τινων πασχόντων, οἵτινες πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ πᾶθους τῶν ῥίπτονται μετὰ τῶν ἐνδυμάτων εἰς λάκκον οὐ μακρὸν τῆς κρήνης εὐρισκόμενον, δι' οὗ διέρχεται τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ, ἄρχεται ἡ λιτανεία. Θέτουσι τὸν ἅγιον οὕτως ἔχοντα μετὰ τῶν βεβεγγμένων ἐνδυμάτων του ἐντὸς φορείου ὡς νεκρὸν καὶ περιφέρουσιν αὐτὸν περὶ τοὺς ἀγρούς, εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς καρποφορίας αὐτῶν, κραυγάζοντες τὸ Κύριε ἐλέησον καὶ ἐπικαλούμενοι τοῦ ἀγίου τὴν ἡρωγήν. Ἀἰεὶ δὲ ἡ τελετὴ αὕτη τῶν Θεοφανείων μετὰ τῆς λιτανείας.

Τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἅπαντες πανηγυρίζουσι τὸ ὄνομα τοῦ ζῶντος ἀγίου, πλεῖστοι δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Μετὰ τὸ γεῦμα γίνονται χοροὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου, ἀγῶνες πάλης, σκοποβολῆς κ. τ. τ. Τῇ δὲ ἐσπέρᾳ γίνεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ μέλλοντος διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀγίου, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, ὅποτε παύει καὶ ἡ ἀγιωσύνη τοῦ παλαιοῦ.

Καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη σώζεται ἡ συνήθεια ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις τοῦ νὰ ἐκλέγῃσι τοιοῦτον ἅγιον καθ' ὅλους τοὺς τύπους οὗς ἀνωτέρω εἵπομεν, ἔχοντα πάντα τὰ προνόμια ἐκεῖνα· δὲν γνωρίζομεν ὅμως ἀκριβῶς ἂν καὶ ἡ τελετὴ τῆς ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων διατηρεῖται κατὰ τοὺς αὐτοὺς τύπους.

Διηγῆθη δὲ ἡμῖν τὰ περὶ τῆς τελετῆς ταύτης γέρον ἀρχιερεὺς, οὗ τὸ ὄνομα μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν γνωρισάντων αὐτόν. Ἐφροντίσαμεν δὲ νὰ μὴ παραλίπωμεν μηδὲν ἐξ ὅσων περὶ τούτου διηγῆθη ἡμῖν.

Εἰς πολλοὺς ἴσως θὰ φανῇ ἡ περιγραφή αὕτη μῦθος. Ἀς λάβωσιν ὅμως ὑπ' ὄψιν οὗτοι ὅτι πλεῖστοι τῶν ὀρεινῶν ἐκείνων κατοίκων οὐδόλως γνωρίζουσι τί πρᾶγμα εἶνε ἡ ἀγία μετάληψις, καὶ ὅτι, ἂν τις ἐξ αὐτῶν μάθῃ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὅτι ὑπάρχει τοιοῦτόν τι καὶ ὅτι ἐξ οἴκου παρασκευάζεται, οὐδόλως ὀκνεῖ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως, πρὸς δὲν παρακαλῶν νὰ εἴπῃ· «Δός μου, παπᾶ, κ' ἐμένα καμνίσαι τσότρα μεταλαβιά, νὰ μεταλάβω κ' ἐγὼ σὰν Χριστιανός.» Τοῦτο μόνον ἀρκεῖ, νομίζομεν, νὰ δώσῃ ἰδέαν τινὰ τῆς ὀρησκευτικῆς ἀναπτύξεως τῶν μερῶν ἐκείνων.

Ἐν Ἀθήναις, Δεκέμβριος 1878.

ΧΡΙΣΤΟΣ Π. ΤΟΠΑΛΗΣ.

Ο ΩΡΙΩΝ

Κατὰ τὰς παρούσας χειμερινὰς νύκτας ἀνατέλλει, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, μεγαλοπρεπῆς καὶ κολοσσιαῖος ἀστερισμὸς, εἰς δὲν οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον ὀλεθρίαν ἐπήρειαν ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Τὸν ἀστερισμὸν τοῦτον ὠνόμασαν Ἀρίωνα, ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ

προήγγελλε τὴν περίοδον τῶν μεγάλων καταιγίδων.

Ὁ Ὠρίων κατέχει μεγίστην ἔκτασιν ἐν τῷ στερεώματι, συνοδεύεται δὲ καὶ ὑπὸ πλείστων ἄλλων μικροτέρων ἀστερισμῶν. Μεταξὺ τῶν ἀπριζόντων αὐτὴν πολυπληθῶν ἀστέρων δύο εἰσὶ πρώτου μεγέθους, πλείστοι δὲ δευτέρου καὶ τρίτου μεγέθους.

Ὁ γίγας, ὃν παριστάνει ὁ ἀστερισμὸς οὗτος, ἦτο, κατὰ τὴν μυθολογίαν, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος ὁ τοῦ Ὑρίως, καὶ τῆς Εὐρύαλης, θυγατρὸς τοῦ Μίνως. Μέγας θηρευτὴς, ἔτρεφε πλείστους κύνας θηρευτικούς· ἐντεῦθεν δὲ οἱ γειτνάζοντες ἀστερισμοὶ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ Κυρός. Περιεπάτει καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, ἥς τὰ ὕδατα μάλιστα ἐκάλυπτον αὐτὸν μέχρι τῆς ὁσφύος· ἐντεῦθεν δὲ ὁ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐκτεινόμενος ἀστερισμὸς τοῦ Ἡριδανοῦ, μυθώδους ποταμοῦ, υἱοῦ τοῦ Νηρέως κατὰ τὸν Ἡσιόδον. Κατεδίωξε τὰς Ὑάδας, αἵτινες ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως σωθῶσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ τὰς ὁποίας ὁ Ζεὺς ἐθήκεν ἐπὶ τοῦ Ταύρου, καταστερίσας αὐτάς. Προσέβαλε καὶ τὸν Ταῦρον, ἀμυνόμενον διὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἐντεῦθεν δὲ ὁ ὁμώνυμος ἀστερισμὸς. Κρατεῖ τὸν πέπλον τῆς Ἀρτέμιδος, ὃν ἀφῆρπασεν ὅτε, συγκυνηγετῶν μετ' αὐτῆς, ἀπεπειράθη νὰ τὴν ἀπαγάγῃ· ἡ θεὰ, ὀργισθεῖσα, ἐξήγαγεν ἐκ τῆς γῆς σκορπίον, ὅστις ἔδρακε τὸν γίγαντα θανατηφόρος, ἐντεῦθεν δὲ ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Σκορπίου, ὅστις ἀνατέλλει καθ' ἡν σιγμὴν δύνει ὁ Ὠρίων.

Ἡ καταστερίσις τοῦ Ὠρίωνος εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων. Ἀναφέρεται ἐν τῇ Βίβλῳ τοῦ Ἰωβ.

«Συνῆκας δὲ δεσμὸν Πλειάδος καὶ φραγμὸν Ὠρίωνος ἥνοιξας.»

Ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως ἀναφέρει τὸν λαμπρὸν τοῦτον ἀστερισμὸν ὁ Ὅμηρος, λέγων,

«Ἐν δὲ τὰ τεῖρεα πάντα, τὰτ' οὐρανὸς ἑσπεράνεται, Πλειάδας θ' Ὑάδας τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος.»

Ὁ Ἡσιόδος ἀναφέρει ὡσαύτως τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ὠρίωνος εἰς τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας.

Ἐὰν παρατείνῃ τις νοερῶς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἰσημερινοῦ, θέλει διέλθῃ τοῦτο ἀκριβῶς διὰ τοῦ τελαμώνος τοῦ Ὠρίωνος, ὃν ἀποτελοῦσι τρεῖς κατὰ γραμμὴν ἀστέρες δευτέρου μεγέθους. Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ γίγαντος κρατεῖ ῥόπαλον· εἰς τὴν ζώνην φέρεται ἕρπας, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ βλέπει πρὸς δυσμάς. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κεῖται ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Λαγωῦ. Ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἔχει τὸν Ταῦρον, καθ' οὗ ἐπιτίθεται. Ἐπὶ τοῦ Ταύρου κεῖνται αἱ Ὑάδες, αἱ πέντε θυγατέρες τοῦ Ὠκεανοῦ Ἀμβροσία, Κυρῶνις, Θεώρη, Αἰσύλη καὶ Πολυβῶ· ὀλίγον ἀπωτέρω, ἐπὶ τῆς ῥάχους τοῦ Ταύρου, κεῖν-

ται αἱ Πλειάδες, αἱ ἑπτὰ ἀγλααὶ θυγατέρες τοῦ Ἀτλαντος καὶ τῆς Πλειόνης, ἡ Ἀλκυόνη, ἡ Μερόπη, ἡ Κελαινώ, ἡ Ἡλέκτρα, ἡ Στερόπη, ἡ Ταῦγέτη καὶ ἡ Μαῖα.

Ἐν τοιαύτῃ λαμπρᾷ συνοδείᾳ διατρέχει τὸ στερεῶμα ὁ μεγαλοπρεπὴς ἀστερισμὸς τοῦ περιφήμου θηρευτοῦ, ὅστις, κατ' ἄλλους μυθολόγους, ἔσχε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὴν τύχην τοῦ ν' ἀρπαγῇ ὑπὸ τῆς Ἥρας.

M. P. A.

ΚΑΤΩ ΤΟ ΦΩΤΑΕΡΙΟΝ!

Ὁ τοῖς πᾶσι γνωστὸς Ἑδισον, ὁ τοῦ φωνογράφου καὶ ἐτέρων εὐφρεσμάτων συσκευῶν ἐφευρέτης, ἔλυσεν ἤδη τὸ ἐπὶ ἔτη συνταράττον τοὺς φυσικοὺς πρόβλημα τῆς ἐπ' ἀπειρον ὑποδιαίρεσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτός, καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ εἰς πάσας τὰς οἰκιακὰς χρεῖας. Διὰ τῆς ἡλεκτρικῆς μηχανῆς δύναται νὰ παραγάγῃ ἀπειρον ἀριθμὸν φωτοβολίας, ἥς ἡ γλυκεῖα καὶ κανονικὴ λάμψις (ὑπερβαίνουσα τὴν τοῦ φωταερίου ὅσον τὸ φωταερίον τὴν τῆς λαμπάδος) καὶ τὸ εὖνον θὰ γείνωσιν αἰτία νὰ ἐγκαταλίπωσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν διὰ τοῦ φωταερίου φωτισμὸν. Ὁκ. Ἑδισον διὰ συρμάτων θάλασσεσιν τὸ φῶς εἰς πάντα τῆς πόλεως τὰ σημεῖα καὶ εἰς πάσας τῶν οἰκιῶν τὰς ὁδοφάρους. Τὰ σύρματα ταῦτα ὀφείλουσι νὰ εἶνε ἀπομεινωμένα καὶ ὑπὸ τὴν γῆν, ὡς οἱ σωλήνες τοῦ φωταερίου. Οἱ φανοὶ καὶ οἱ στύλοι τοῦ φωταερίου θὰ χρησιμεύωσι καὶ εἰς τὸ νέον φῶς. Μόνον δὲ τοὺς μυκτῆρας (bees) ἀντικαθιστᾷ ἡ τοῦ Ἑδισον ἐφεύρεσις. Ἐν ἐκάστῃ δὲ οἰκίᾳ θὰ τεθῇ φωτόμετρον δι' οὗ θὰ μετράται ἡ καταναλισκόμενη ποσότης τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, καὶ ἐξ οὗ τὰ σύρματα θὰ διακλαδωθῶσιν εἰς αὐτὴν, προσαρμοζόμενα εἰς μικρὰς τινας συσκευὰς μεταλλικὰς ἀναλογούσας πρὸς ἕκαστον φῶς. Πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἀγαπῶν τὴν οἰκονομίαν δύναται νὰ ποστειλῇ εἰς τὴν τοῦ φωταερίου Ἑταιρείαν τὸ φωταερίομετρόν της μετὰ τοῦ φωταερίου! Ἴνα δὲ ἐκλάβῃ τὸ νέον τοῦτο τοῦ Ἑδισον φῶς ἡ νὰ σθεσθῇ ἀρκεῖ νὰ πιέσῃ τις μικρὸν τι ἐλατήριον. Τὰ αὐτὰ δὲ σύρματα θὰ φέρωσιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα καὶ τὴν κινητηρίαν δύναμιν. Διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης θὰ δύναται τις νὰ κινή ῥαπτικὴν μηχανὴν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, διὰ δὲ τῆς θερμότητος θὰ μαγειρεύωνται τὰ φαγητά. Ἐν γένει δὲ ἐὰν τὸ φωταερίον ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ φωτός τοῦ Ἑδισον θὰ προέλθῃ οἰκονομία ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν 46 τοῖς ἑκατὸν, καὶ βραδύτερον 95! Ὅποια ἀλλοίωσις τῶν πραγμάτων!

Ἡ δὲ συνεστάθη καὶ Ἑταιρεία πλουσιῶν κεφαλαιούχων συνεννοηθεῖσα μετὰ τοῦ Ἑδισον πρὸς διάδοσιν τῆς ἐφευρέσεώς του.

Μέχρι δὲ τοῦ νῦν ὁ Ἑδισον εἰς οὐδένα εἶπέ τι περὶ τῆς ἐφευρέσεώς του· ἐργάζεται δὲ μό-

νος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του περιμένων νὰ τύχῃ πρῶτον προνομίου παρὰ πάντων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν καὶ ἔπειτα νὰ τὴν κοινοποιήσῃ. Ὁ Κῆρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης γράφει ὅτι ὁ Ἑδισον ἄμα λαβὼν τὰ διπλώματα τοῦ προνομίου σκοπεῖ νὰ φωτίσῃ δωρεὰν πάσας τὰς οἰκίας τῆς ὁδοῦ ἐνθα κατοικεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου του νὰ παρακολουθῇ καθ' ἐκάστην νύκτα τὰς προόδους τοῦ φωτισμοῦ. Εὐθὺς δ' ὡς τὰ πάντα παρασκευασθῶσι πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτισμοῦ εἰς Νέαν Ὑόρκην θὰ ἰδρυθῶσι σταθμοὶ κεντρικοὶ, ὧν ἡ ἐνέργεια θὰ ἐπεκτείνεται εἰς ἀκτῖνα ἡμίσεος μιλίου. Θὰ διαπερασθῶσιν ἔπειτα σύρματα διὰ τῶν σωλήνων τοῦ φωταερίου καὶ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, θὰ χρησιμεύωσιν εἰς τὸ νέον φῶς καὶ οἱ φανοὶ καὶ πᾶσαι αἱ λυχνίαι αἱ καὶ νῦν ἐν χρήσει.

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

64.

Ἡ ἀλήθεια δὲν ὠφελεῖ τὸν κόσμον τόσον, ὅσον βλάπτουσιν αὐτὸν αἱ ὀφείεις αὐτῆς αἱ κατὰπλαστοί.

65.

Πᾶς ἀποδίδεται εἰς τὴν φρόνησιν ἔπαινος. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν δύναται αὕτη ν' ἀσφαλίσῃ τὸν ἄνθρωπον κατὰ παντὸς συμπτώματος, ἔστω καὶ τοῦ ἐλαχίστου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δύο σύζυγοι ὁδοιποροῦσιν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χωρίσματος σιδηροδρομικῆς ἀμάξης.

— Εἶνε καλὴ ἡ θέσις σου; ἐρωτᾷ ὁ σύζυγος τὴν σύζυγον.

— Πολὺ καλὴ.

— Δὲν σὲ πειράζει ὁ ἥλιος;

— Διόλου.

— Δὲν φυσᾷ ἀπὸ τὸ παράθυρον;

— Παντάπασι.

— Ἐλα λοιπὸν ν' ἀλλάξωμεν θέσιν.

— Διατί, ἀγαπητὲ, δὲν με προσκαλεῖς ἐνίοτε εἰς τὸ σπίτι σου;

— Αἶ . . . νὰ σοῦ εἰπῶ ἐλεύθερα· ἡ συντροφιά σου δὲν εἶνε πολὺ διασκεδαστικὴ.

— Τότε λοιπὸν πῶς ἔρχεσαι εἰς τὸ σπίτι μου;

— Ἀλήθεια· ἀλλὰ φεύγω ὅταν θέλω, ἐνῶ εἰς τὸ σπίτι μου θὰ φεύγῃς σὺ ὅταν θέλῃς.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Πάντες ἀνεξαιρέτως παντὸς τόπου, πάσης ἡλικίας καὶ πάσης κοινωνικῆς τάξεως οἱ ἄνθρωποι ἀρέσκονται εἰς τὴν κνίσσαν τῶν ἐπαί-

νων. Ἡ μόνη μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ εἶνε ὅτι οἱ μὲν ὁσφραίνονται εὐχαρίστως μόνην τὴν σμύρναν καὶ τὴν ἀλόην, οἱ δὲ εὐχαριστοῦνται εἰς τὸν καπνὸν οἰουδήποτε θυμιάματος.

* Ἡ πολιτικὴ κατέστη σήμερον ἡ εὐχερ-στέρα πασῶν τῶν τεχνῶν. Οἱ πρὶν πολιτικοὶ ἄνδρες ἠναγκάζοντο ν' ἀναζητῶσι διὰ λεπτῶν ψυχολογικῶν ἀναλύσεων διὰ τίνος εἶδους τιμῆματος ἠδύναντο νὰ ἐξαγοράσωσιν ἐκάστην συνειδήσιν, ἐνῶ σήμερον πάντες ἀγοράζονται διὰ χρημάτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Νέα Ὑόρκη εἶν' ἐσσηνωμένη μεταξὺ δύο ποταμῶν, οὗ ἕνεκα τὸ μήκος αὐτῆς εἶνε μείζον τοῦ πλάτους καὶ τὰ διάφορα τμήματα ἐνθα ἡ ἀγορὰ ἀπέχουσι τοσοῦτον ἀπὸ τῶν τμημάτων ἐνθα αἱ κατοικίαι, ὥστε συχνότατα οἱ ἄνθρωποι μεταβαίνοντες εἰς τὸ γραφεῖον ἢ τὸ ἐργαστήριόν των εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ διατρέχωσιν ὁδὸν δώδεκα χιλιομέτρων. Ὅθεν πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἐκρίθη ἐπάναγκες νὰ κατασκευασθῶσιν ἐναέριοι σιδηρόδρομοι, ἵνα ἡ συγκοινωνία γίνετα δι' ὁδοῦ κειμένης ὑπεράνω τῆς πόλεως καὶ ἄνευ οἰουδήποτε κωλύματος. Καὶ κατασκευάσθη μὲν τοιοῦτος σιδηρόδρομος ὑπὲρ τὴν ὁδὸν Γρηνουίχου, ἀλλ' αἱ ἀμαξοστοιχίαι ἤσαν τοσοῦτον ἀραιαί, ὥστε ἐλαχίστη ἡττο ἢ ἐκ τῆς ἐναερίου ταύτης ὁδοῦ ὠφέλεια. Διὰ τοῦτο πρὸ τριῶν περίπου ἐτῶν ἱδρυσαν σταθμοὺς διὰ μέσου, πρὸς ἀλλαπλασίαν τῶν ἀμαξοστοιχιῶν. Νῦν δὲ καταγίνονται νὰ διακλαδώσωσι τὸν σιδηρόδρομον περὶ ὅλην τὴν πόλιν. Ἰδοὺ δὲ ὁποῖός τις εἶνε ἐν περιλήψει ὁ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐναέριος σιδηρόδρομος κατὰ τὰς περιγραφὰς τῶν ἐφημερίδων.

Ἐννοεῖται καὶ περιττὸν εἶνε νὰ εἴπωμεν ὅτι διὰ κλιμάκων ἀνέρχονται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐκεῖθεν δὲ βλέπει τις ὑποκάτω αὐτοῦ οἰκίας, ἀμάξας, ἀνθρώπους περιπατοῦντας κτλ. Τὸ εἰσιτήριο τιμᾶται 55 λεπτῶν οἷα δῆποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἀπόστασις, αἱ δὲ ἀμαξίαι εἶνε βραχύτεραι καὶ στενότεραι τῶν συνήθων σιδηροδρομικῶν, ἔχουσαι τὰς θέσεις κατὰ τὰς μακροτέρας πλευράς. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ ἐπιβάται καθεσθῶσιν ἡ ἀμαξία ἐκκινεῖ ἐλαφρότατα τρέχουσα.

Ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου ρίψῃ τις τὸ βέλημα κάτω εἰς τὴν ὁδὸν αἰσθάνεται φόβον μήπως ἐπισυμβῇ ἐκτροχίασις. Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον τοιοῦτον δυστύχημα, διότι ἐκατέρωθεν τῶν σιδηρῶν ῥάβδων ὑπάρχει καλῶς προσηλωμένη στερεὰ δοκὸς σχηματίζουσα θωρακεῖον ὕψους 15 ὑφεκατομέτρων, καὶ ἐὰν ὁ τροχὸς ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ῥάβδου ἀπωθεῖται ὑπὸ τοῦ θωρακείου τούτου. Καὶ περὶ ἄλλων δὲ προφυλακτικῶν μέ-

σων θά προνοήσωσιν ἵνα πᾶς φόβος κινδύνου κατὰ τὸ δυνατόν ἐξαλειφθῇ.

Νῦν δὲ ἐργάζονται εἰς τὴν σύστασιν νέας ὁδοῦ, ὥστε μετ' οὐ πολὺ θά ὑπάρχῃ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν διπλὴ σειρὰ ῥάβδων καὶ αἱ ἀμαξοστοιχίαι θά πολλαπλασιασθῶσιν.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἵσταται ὑπεράνω τῆς πεντηκοστῆς ἐνάτης ὁδοῦ μετὰ δρόμον ἡμισείας μόλις ὥρας, ὃν κοινὴ τις ἀμαξα διανύει ἐν μιᾷ περιόδῳ ὥρα. Ὅταν δὲ ἀποπερατωθῇ τὸ ὅλον σύστημα τοῦ σιδηροδρόμου, θά ὑπάρχωσι δύο γραμμαὶ, αἵτινες συνδεόμεναι κατὰ τρία ἢ τέσσαρα σημεῖα θά περικυκλώσωσι πανταχόθεν τὴν πόλιν ὅλην.

Ὁ ἐναέριος σιδηρόδρομος εἶν' ἐστηριγμένος ἐπὶ στύλων ἐκ χωνευτοῦ μεταλλίου. Ἐν τινὶ δὲ λεωφόρῳ πλάτους 15 μέτρων οἱ στύλοι ἵστανται ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων παρὰ τὰ κράσπεδα ἀπέχοντες ἀλλήλων 16 μέτρα. Ἐκάστη δὲ σειρὰ ῥάβδων κεῖται ἐπὶ δοκοῦ ἐχούσης μὲν μῆκος 15 μ., 50, κατὰ δὲ τὰ δύο αὐτῆς ἄκρα στηριζομένης ὑπὸ στύλων ὕψους 1 μ., 50.

Τῇ 25 Ἀπριλίου 1878 ἐκυκλοφόρησαν κατὰ πρῶτον αἱ 20 πρῶται ἀμαξαι τοῦ ἐναερίου σιδηροδρόμου, χωροῦσαι μὲν 40 ἀνθρώπους, ἐχούσαι δὲ τροχοὺς χαρτίνους μετὰ χαλυβδίνων στεφανῶν. Αἱ ἀτμάμαξαι αἱ σύρουσαι τὰς ἀμάξας ταύτας ἔχουσι βάρος ἐξ τόνων καὶ διανύουσι 48 χιλιόμετρα τὴν ὥραν.

Ἐναέριος σιδηρόδρομος ἔχων 2 γραμμάς ἀπαιτεῖ δαπάνην κατὰ μέσον ὅρον 625,000 φράγκων τὸ χιλιόμετρον, ἐν ᾧ ὁ ὑπόγειος σιδηρόδρομος ἐν μεγάλῃ τινὶ πόλει θά ἀπῆται δαπάνην ἐξ ἑκατομμυρίων φράγκων τὸ χιλιόμετρον, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν σταθμῶν καὶ τοῦ ὕλικου.

Οἱ ἐναέριοι σιδηρόδρομοι οἱ διερχόμενοι ὑπεράνω τῶν ὁδῶν καὶ τῶν λεωφόρων βεβαίως ἔχουσι καὶ αὐτοὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν καὶ τὰ ἀτοπῶν καὶ πολλοὶ ὑπάρχουσιν οἱ φέγοντες αὐτοὺς, ὅτι δηλαδὴ τὰ μέγιστα θά ἐνοχλῶσι, διερχόμενοι μάλιστα διὰ στενῶν ὁδῶν, θά ἐμποιῶσι δὲ διὰ τοῦ θορύβου τῶν τρέμον εἰς τοὺς ἵππους, οἱ στύλοι τῶν ἐν τισὶν ὁδοῖς θά παρακλύσωσι τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν. Ἀλλ' ὅμως οἱ πολῖται χάριν τῆς ἄλλης εὐκολίας ἣν παρέχουσιν οἱ ἐναέριοι σιδηρόδρομοι θά συγχωρήσωσιν αὐτοὺς τὰ πάντα.

Τὸ σπουδαιότατον δὲ τῶν ἐλαττωμάτων εἶνε ὁ θόρυβος τῶν ἀμαξοστοιχιῶν καὶ ἡ ἀντανάκλασις τοῦ θορύβου ὑπὸ πάντων τῶν μεταλλίων στύλων τῶν ὑποδασταζόντων τὸν σιδηρόδρομον. Οὕτω δὲ θά ὑπάρχῃ σειρὰ δονήσεων καὶ ἀλλεπαλλήλων ἡχητικῶν κυμάτων προσβαλλόντων δεινῶς τὰ νεῦρα τῶν παρὰ τὴν ὁδὸν κατοικούντων, οἵτινες δυνατόν νὰ προσβληθῶσι τούτου ἔνεκεν ὑπὸ μεγίστης κοπώσεως,

ὑπὸ ἀϋπνίας, ὑπὸ ἐγκεφαλικῶν νόσων, μνηγιτιδὸς κλπ. Παρεκλήθη δὲ ὁ τοῦ φωνογράφου ἐφευρετής, τὸ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπιστημονικὸν χρηστήριον, νὰ μελετήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ ἐπινοήσῃ μέσον δι' οὗ νὰ ἀμβλύνηται ὁ θόρυβος ὁ ὑπὸ τῶν δονήσεων τῶν ἀμαξοστοιχιῶν γινόμενος.

Ἀλλ' οἱ φόβοι οὗτοι φαίνονται ἡμῖν εἰς ἄκρον ἐξωγυκόμενοι· διότι οἱ ἄνθρωποι θά συνειθίσωσι τὸν θόρυβον καὶ δὲν θά καταργηθῇ τὸ ταχύτατον τοῦτο τῆς συγκοινωνίας μέσον, δι' οὗ αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως θά παλλαγῶσι τῆς ἀενάου ἐνοχλήσεως τῶν ἀμαξῶν.

Μετὰ τὰς τελευταίας καὶ ἀκριβεῖς ἀπογραφάς, (λέγει ἡ βιενναία «Γερμ. Ἐφημ.»), αἱ πόλεις τῆς Εὐρώπης ἐτάχθησαν κατὰ τὴν πολυανθρωπίαν ὡς ἐξῆς: «Πληθυσμὸν ὑπερβαίνοντα ἐν ἑκατομμύριον ἔχουσι τέσσαρες πόλεις: Λονδίνον (3 1/2), Παρίσιον (2), Βιένναν (1,050,000), Βερολίνον (1,044,000). Ἐξ πόλεων οἱ κάτοικοι ὑπερβαίνουσι κατὰ τὴν πληθύν ἡμισὶν ἑκατομμύριον: Πετρούπολις (680,000), Κωνσταντινούπολις (650,000), Μόσχα (600,000), Γλασκῶ (548,000), Λίβερπουλ (525,000), Μαγκεστρία (500,000). Πέντε καὶ εἴκοσι πόλεις οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται ἀπὸ 200 εἰς 500 χιλιάδας· εἶνε δὲ αὗται: Νεάπολις 425, Βιρμινγάμη 375, Μαδρίτη 367, Ἀμβούργον 364, Λυὼν 345, Μασσαλία 320, Βαρσαβία 320, Δουβλίνον 315, Βρυξέλλαι 310, Πέστα 300, Ἀυστελδάμον 296, Λήδ 292, Σχεφίλδη 275, Βρεσλαβία 240, Ῥώμη 230, Λισβὼν 220, Βουκουρέστιον 224, Μόναχον 220, Πάνορμος 220, Βορδὼ 215, Ἐδιμβούργον 215, Βαρκελώνη 215, Κοπεγχάγη 206, Μεδιόλανον 200, Δρέσδα 200. Ἀπὸ 100 ἕως 200 χιλ. κατοίκους ἔχουσιν τσσαράκοντα μία πόλεις. Τρεῖς καὶ ἑκατὸν πόλεις ἐν Εὐρώπῃ ἔχουσι κατοίκους ἀπὸ 50 μέχρι 100 χιλιάδων· ἐπτὰ καὶ ἐξήκοντα ἔχουσιν ἀπὸ 40 μέχρι 50 χιλιάδων· διακόσιαι δὲ τριάκοντα τρεῖς ἀπὸ 25 μέχρι 40 χιλιάδων.

Ὁ ῥωσικὸς στρατός, ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὸν τελευταῖον κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, συνέκειτο ἐξ 610,000 ἀνδρῶν. Ἐκ τούτων 311,000, ἥτοι πλέον τοῦ ἡμίσεος, ἐφονεύθησαν εἰς διαφόρους μάχας, ἢ ἀπεβίωσαν συνεπείᾳ τραυμάτων καὶ ἀσθενειῶν.

Κατὰ τὰς δημοσιευθείσας ἐπισήμους ἐκθέσεις, γράφει ἡ «Ἡμέρα» ἐν ἔτει 1877 διεβιβάσθησαν διὰ τῶν ἀγγλικῶν ταχυδρομείων 1,174,828,200 δελτάρια, ἐφημερίδες καὶ βιβλία. 4,873,625 ἐπιστολαὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὸ κεντρικὸν ταχυδρομεῖον ὡς μὴ διαβιβασθεῖσαι. 25,000 ἐπιστολαὶ εἶχον παραδοθῇ ἄνευ ἐπιγραφῆς· ἐξ αὐτῶν δὲ 757 περιεῖχον 214 λ. στ. εἰς χρυσὸν καὶ χαρτονομίσματα καὶ 9,000 λ. στ. εἰς συναλλάγματα, τραπεζιτικὰ γραμματῖα κτλ.

Ἄνευ περιβλήματος ἢ ἐπιγραφῆς εὐρέθησαν κατατεθειμένα ἐν τοῖς ταχυδρομείοις 12,525 δέματα. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ ὑπάρχουσιν ἐν συνόλῳ 11,319 ταχυδρομικὰ γραφεῖα· ὑπάρχουσι δὲ καὶ 5,700 γραφεῖα πρὸς ἐκδοσιν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν. Δι' αὐτῶν διεβιβάσθησαν ἐν συνόλῳ, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, 27,870,477 λ. στ. Τηλεγραφήματα διεβιβάσθησαν κατὰ τὸ 1877, ἐκτὸς τῶν πεμφθέντων εἰς ἐφημερίδας, 23,868,079· τὰ δὲ εἰς ἐφημερίδας, λέσχας, χρηματιστήρια καὶ ἀναγνωστήρια πεμφθέντα τηλεγραφήματα περιεῖχον 250,000,000 λέξεις. Τὸ προσωπικὸν τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων σύγκειται ἐκ 45,506 ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Μόνον ἐν Λονδίῳ ὑπάρχουσι 10,655 ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι, ἐξ ὧν 5,800 ἐν τῷ κεντρικῷ ταχυδρομείῳ.

Ἐκ τίνος βιβλίου κατ' αὐτὰς δημοσιεύοντος ἐν Παρισίοις καὶ ἐπιγραφομένου «Ἡ Κε Πομπανδούρ», ἀποσπῶμεν τὸ ἐπόμενον τεμάχιον, ἐξ οὗ καταφαίνεται πόσα ἐδαπανήθησαν ὑπὸ τῆς πανισχύρου ταύτης εὐνοουμένης Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ'. Ἡ σημείωσις δὲ αὕτη τῶν δαπανῶν ἐλήφθη ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ ἐπιστάτου αὐτῆς, ἐν ᾧ ἦσαν καταγεγραμμένα πάντα τὰ τε κινήτα καὶ τὰ ἀκίνητα αὐτῆς κτήματα.

Καὶ δὴ τὰ τῆς τραπέζης ἀργυρὰ σκεύη ἦσαν ἀξίας 537,000 φράγκων, τὰ δὲ χρυσὰ 150,000. Καὶ οἱ μὲν ἀδάμαντες 1,783,000, τὰ δὲ κοσμήματα καὶ οἱ δακτυλιδίοι 800,000, πλὴν ἐτέρων σινικῶν ἀξίας 111,000 καὶ πορκελανῶν ἀρχαίων, τιμωμένων 150,000.

Καὶ αἱ μὲν λινοστολαὶ ἐξέτιμῃθησαν 1,000,000, αἱ δὲ ἐσθῆτες 350,000, τὰ δὲ μαγειρικὰ σκεύη 66,672.

Ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι τῶν δαπανῶν εὐρηγεται καὶ τινες δαπάναι, ἐξ ὧν δυνάμεθα πῶς νὰ συμπεράνωμεν πόσα ἐδαπάνῃ ἡ Γαλλία εἰς τὰς ἐορτάς ἃς ἡ μαρκησία Πομπανδούρ προσέφερε συνεχῶς εἰς Λουδοβίκον τὸν ΙΕ' ἐν ταῖς ἐξοχαῖς αὐτῆς. Ἐδαπάνησε λοιπὸν ἐν δεκαεννέα ἔτεσιν 600,000 φράγκων εἰς ἀγορὰν λαμπάδων καὶ πλέον ἢ 150,000 εἰς φανούς καὶ ἄλλα μνηδαιμινὰ πράγματα.

Οἱ ἵπποι, τὰ ὄχηματα καὶ τὰ φορεῖα ἦσαν ἀξίας 1,800,000 φράγκων, αἱ δὲ δαπάναι τῆς φορβῆς ἐν δεκαεννέα ἔτεσιν 1,300,000 καὶ αἱ τῆς πολυτελοῦς στολῆς τῶν θεραπόντων 250,000 καὶ αἱ τοῦ πατρὸς τῆς μαρκησίας 400,000.

Ἡ μαρκησία Πομπανδούρ εἶχεν ἰδίαν κατοικίαν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Βερσαλλίων καὶ ἐτέραν ἐν Φονταίνεβλῳ κατὰ τὸ διάστημα καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς ἐξήρχετο εἰς θῆραν. Ἀλλ' αὐτὰ δὲν ἐξήρουν εἰς τὴν ἀπληστον καὶ δαπανητικὴν αὐτῆς φύσιν· δι' ἣν ἡγόρασε πρῶτον μὲν τὸ κτήμα Κρεσί 650,000 φράγκων, ἔπειτα δὲ ἵνα ἐπεκτείνῃ αὐτὸ προσέλαβε μετ' οὐ πολὺ τὸ Δω-

ναὶ μετρήσασα 140,000, τὴν Μαγενβίλλην 25,000, τὸ Τρεὸν 40,000 καὶ τὸ Σαρρεμῦ 24,000 φράγκων.

Αἱ δὲ ἐπισκευαὶ μετὰ δύο ἔτη κατεβόχθισαν 700,000 φράγκων. Κατεσκεύασαν παμμέγιστα ἀναχώματα, ἔκτισαν διώρυγας μετὰ συγκρατημάτων ἐκ πέτρας πελεκητῆς, ἤγειραν ὄρη τεχνητὰ, πάντα δὲ ταῦτα ἐπερατώθησαν μόλις τῷ 1754, ὅτε ὁ βασιλεὺς μετέβη εἰς Κρεσί ἀκολουθούμενος ὑπὸ μέρους τῆς αὐλῆς.

Ἡ μαρκησία ἡγόρασεν ἔπειτα τὸ Μοντρετό, ὅπερ παρεῖχε μεταπωλήσασα ἡγόρασε τὴν παρὰ τὰς Βερσαλλίας ἑπαυλιν Λασέλ 260,000 φρ.

Τῷ 1750 οἰκοδομεῖται τὸ ἐν Βερσαλλίαις Ἐρημικὸν ἐνδιχίτημα ἐπὶ γηπέδῳ ἐξήκοντα στρεμμάτων, δωρηθέντος αὐτῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Τῷ δὲ 1752 ἐπὶ ἐτέρῳ γηπέδῳ, δώρου ὡσαύτως τοῦ βασιλέως, οἰκοδομεῖται διὰ 250,000 φράγκων τὸ μέγαρον τὸ καλούμενον νῦν τῶν Δεξικμενῶν, οὗ ὁ διάδρομος ἦγε κατ' εὐθείαν εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἡγόραζεν 730,000 φράγκων ἐν Παρισίοις ἐν τῷ Προαστείῳ τοῦ Ἀγίου Ὁνωρίου τὸ μέγαρον Ἐβραϊ, τὸ νῦν Ἡλύσιον, καὶ τέλος ὀικοδομεῖτο τὸ περιλάλητον μέγαρον τῆς Καλῆς Θεάς, ὅπερ κατεβόχθισεν ἀνόητα ποσά.

Κατὰ τοὺς μετριοτάτους ὑπολογισμοὺς ἡ μαρκησία Πομπανδούρ ἐξῆμῴσε τὴν Γαλλίαν ἐν 19 ἔτεσιν (1745-1764) 36 ἑκατομμύρια φράγκων, τιυτέστιν, ὑπολογιζομένης τῆς τότε ἀξίας τοῦ ἀργύρου, διακόσια ἑκατομμύρια σημερινῶν φράγκων!

Ἐφημερίς τις γαλλικὴ, ποιουμένη λόγον περὶ τῶν δαπανῶν τούτων, παρατηρεῖ λίαν ὀρθῶς ὅτι ἡ εὐνοουμένη Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ' ἐδαπάνῃ κατ' ἔτος αὐτῇ καθ' αὐτὴν πλείονα τῶν σήμερον δαπανωμένων εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, τοὺς 9 ὑπουργοὺς, τοὺς 527 βουλευτάς καὶ τοὺς 300 γερούσιαστὰς, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν δύο προέδρων τοῦ Κοινοβουλίου.

Ἀπίστευτος εἶνε ἡ ὀφέλεια, ἣν αἱ μέγισται τῶν ἐφημερίδων ἐν τῷ παλαιῷ καὶ τῷ νέῳ κόσμῳ, κατ' ἑοχὴν δὲ αἱ ἀγγλικαὶ καὶ αἱ ἀμερικανικαὶ, πορίζονται ἐκ τῶν διαφορῶν δηλοποιήσεων, ἃς δημοσιεύουσι καθ' ἑκάστην. Ὁ καθηγητὴς Holloway ἀνήγγειλε πρῶτον τὰ γνωστὰ αὐτοῦ καταπότια τῷ 1837· πέντε ἔτη ὕστερον ἐπλήρωσεν εἰς δημοποίησιν 100,000 φράγκων· τῷ 1845 ἐπλήρωσε διπλασίονα· τῷ 1851 ἐδαπάνησε 400,000, τῷ 1855 περὶ τὰς 600,000, τῷ δὲ 1877 ὑπὲρ τὰς 800,000.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς μεγάλης περιουσίας ἣν ἐκτήσατο, προσήνεγκεν ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων 11,600,000! Οἱ πωληταὶ ἀπληρομένων ἱματίων Μωσῆς καὶ υἱὸς δαπανῶσι

κατ' ἔτος εἰς δηλοποιήσεις 200,000 φράγκων· τοσαῦτα δὲ καὶ ὁ ἱατρὸς Ἰόγγε διὰ τὸ γνωστὸν αὐτοῦ σελαχῶδες ἔλαιον, τὸ κοινῶς λεγόμενον λάδι τῆς μουρούνας. Διὰ τὴν ἀγγελίαν τῶν χρεωδῶν εἰς τὰς κλῖνας καταναλίσκουσιν ὁ Χῆφ καὶ υἱὸς 120,000, ὁ δὲ ῥάπτης Νίχολς διὰ τὰ προϊόντα τῆς τέχνης του 100,000 φρ. κατ' ἔτος. Ὁ ἀρωματοπώλης καὶ φαρμακοπώλης Χαμβόλδ ἐν Νέα Ὑόρκη καταχωρίζει τὰς ἀγγελίας του εἰς τριςχιλίας ἐφημερίδας δαπανῶν καθ' ἑβδομάδα 40,000. Πρό τινων μηνῶν, ἀντὶ μιᾶς μόνης ἐκτενοῦς καὶ κεκαλλωπισμένης ἀγγελίας ἐπλήρωσε 15,000. Ἐπὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, τῇ ἡμέρᾳ, ὅτε ἀφίκετο εἰς Νέαν Ὑόρκην ἡ εἰδησις περὶ τῆς πτώσεως τῆς Ῥισμόνδης, προσήνεγκε τῷ ἐκδότῃ τοῦ «Κήρυκος» 20,000 φράγκων ἀντὶ μιᾶς ὅλης σελίδος· ἀλλ' ἡ προσφορά του δὲν ἐγένετο δεκτὴ δι' ἔλλειψιν χώρου. Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι οἱ ἐπὶ ἀδρᾶ ἀμοιβῇ γινόμενοι διὰ τῶν ἐφημερίδων γνωστότεροι, συλλέγουσι ταχέως καὶ περιουσίαν κολοσσαίαν. Ὁ καθηγητὴς Holloway λ. χ. λέγεται ὅτι ἔχει περιουσίαν 40,000,000 φράγκων.

Ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀγγέλλονται εἰς τὴν «Ἐφ. τῆς Γενεύης» δύο σπουδαιότατα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ σχέδια, ἡ διόρυξις τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, ἥς αἱ δαπάναι προϋπελογίσθησαν εἰς 500,000,000 φράγκων, καὶ νέα παγκόσμιος ἐκθεσις ἐν Νέα Ὑόρκη κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος. Ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου σχεδίου διεπέρανε τὰς ἐργασίας τῆς ἐπιτροπῇ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀντιναυάρχου Δανιὴλ Ἀρμεν καὶ τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ Οὐάις· τὸ δευτέρον σχέδιον δὲν εἶνε εἰσέτι ὥρισμένον.

Ἐκ Λίμας τῆς Περούας ἀγγέλλεται, ὅτι δὲ πρὸ πολλῶν ἐτῶν αὐτόθι ἐγκαταστάς γερμανὸς χημικὸς Στέϊνβαχ κατῴρθησε νὰ ἐφεύρῃ νέαν φωτογραφίας μέθοδον, ἥτις θὰ ἀνασταπώσῃ τὴν τέχνην τοῦ πρώτου εὑρετοῦ Δαγέρ. Ὁ Στέϊνβαχ ἀλείφει τὸ ὀπίσθεν μέρος τοῦ κατόπτρου διὰ χημικοῦ μίγματος, ὅπερ αὐτὸς ἐπενόησεν, τὸ δὲ κάτοπτρον διατηρεῖ διὰ παντὸς ἢν δεικνύει εἰκόνα. Ὁ εὑρετὴς ἐπώλησεν ἤδη ἐν Ἀμερικῇ τὸ προνόμιόν του ἀντὶ 400,000 ταλήρων.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Γλυκίσματα δηλητήρια.

Καὶ τὰ γλυκίσματα ὑπόκεινται εἰς παντοειδεῖς παραποιήσεις καὶ νοθεύσεις. Διὰ τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ ἔχωσιν ἀγνὴν τὴν γεῦσιν τοῦ καρποῦ, ὅστις εἶνε ἡ βᾶσις αὐτῶν. Ὅσῳ δὲ λείπει ἡ γεῦσις αὕτη, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ εἰπωμεν ὅτι τὸ γλυκίσμα εἶνε παραπεποιημένον καὶ νενοθευμένον. Ἐβεβαιώθη δὲ ὅτι εὑρέθησαν ἐν διαφόροις τῆς Ἑσπερίας ἀγοραῖς πωλούμενα

γλυκίσματα κατεσκευασμένα ἐκ βερυκόκκων, ὧν τὰ δύο τρίτα ἦσαν νεροκοκόκκων καὶ τὸ ἐν μόνον τρίτον βερύκοκκα. Ὡσαύτως δὲ καὶ πικτὴ (πελτές) πορτοκαλλίων οὐδ' ἔχνος πορτοκαλλίου ἔχουσα, ἀλλὰ κατεσκευασμένη ἐκ γογγυλίδων καὶ μόνων. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμῆτε νὰ ἐχητε γλυκίσματα καλὰ καὶ γνήσια πρέπει νὰ κατασκευάζετε μόνοι σας, ἀποφεύγοντες τὰ ἐξωθεν ἐρχόμενα ἔτοιμα. Πρὸς τοῦτο δὲ οὐ μόνον τῶν καρπῶν καλὴ ἐκλογή πρέπει νὰ γίνηται, ἀλλὰ καὶ τῆς ζαχαρέως. Καὶ ἰδοὺ διατί·

Κυρία τις κατεσκεύασε πικτήν φραγκοσταφύλων μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ τέχνης. Ὅτε δ' ἐκένωσε τὸ γλυκίσμα παρετήρησεν ἐν τῷ βάθει τοῦ ἀγγείου ψήγματα μαῦρα σκληρὰ καὶ βαρέα, ὡς μίαν δρᾶκα περίπου. Ἐξετασθέντα δὲ ἀνευρέθησαν ὅτι ἦτο μόλυβδος. Ἀλλὰ ποῦ εὑρέθη; βεβαίως περιείχετο ἐντὸς τῆς ζαχαρέως, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς γενομένης παρυσυῦς ἐρεύνης. Ἰδοὺ δὲ πῶς συμβαίνει·

Οἱ πωλοῦντες ἐν Εὐρώπῃ τὴν ζάχαριν συντρίβοντες τὰ μεγάλα τεμάχια τῆς ζαχαρέως συνάγουσι τὰ τρίμματα ἐντὸς μεγάλων δοχείων καὶ τὰ πωλοῦσι τὴν ἐποχὴν τῆς κατασκευῆς τῶν γλυκισμάτων. Τινὲς δὲ τούτων συντρίβουσι τὴν ζάχαριν ἐπὶ τραπέζης κεκαλυμμένης διὰ λεπτοῦ στρώματος μολύβδου, ἵνα ἀμβλύνηται ὁ κρότος, καὶ μὴ ἀναπηδῶντα τὰ τρίμματα διασκορπίζονται. Ἐννοεῖται δ' ὅτι εὐκολώτατα ἀποκόπτονται τεμάχια λεπτότατα ἐκ τοῦ μολυβδίνου ἐπικαλύμματος τῆς τραπέζης, ἅτινα ἀναμιγνύονται μετὰ τῆς ζαχαρέως. Καὶ τὸ ποσὸν τῶν τεμαχίων τούτων εἶν' ἐνίοτε οὐκ εὐκαταφρόνητον. Διότι χημικὸς τις διηγεῖται ὅτι εὑρεν ἐντὸς ἐνὸς χιλιογράμμου (312 $\frac{1}{2}$ δραμίων) ζαχαρέως ὀγδοήκοντα ὑποχιλιόγραμμα (2 $\frac{1}{2}$ δράμια) μολύβδου. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν τοῖς καρποῖς περιεχόμενα ὀξέα ἐπηρεάζοντα τὸν μόλυβδον συντείνουσιν εἰς παραγωγὴν μολυβδούχων ἀλάτων, ἅτινα πάντα εἶνε δηλητηριώδη, ἐννοεῖ πᾶς τίς πόσον εἶνε κινδυνώδης ἡ χρῆσις τῆς τοιαύτης ζαχαρέως καὶ τῶν δι' αὐτῆς κατασκευαζομένων παντοειδῶν γλυκισμάτων.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἐπιθυμεῖτε τὸ πῶς τῆς λυχνίας σας νὰ εἶνε ζωηρότερον καὶ λαμπρότερον χωρὶς καὶ νὰ καταναλίσκεται πολὺ ἔλαιον; Οὐδὲν τούτου ἀπλούστερον καὶ εὐκολώτερον, ἀρκεῖ μόνον νὰ μεταχειρίσθε ἐλλύχνια (φτίλια) ἐμβραχέντα πρότερον πολλὴν ὥραν ἐντὸς ὀξους καὶ ξηρανθέντα ἔπειτα ἕως οὗ ἀφαιρεθῇ καὶ ἡ ἐλαχίστη ὑγρασία. Τοῦτο δὲ ἐφαρμόζεται εἰς οἶαν δήποτε λυχνίαν, εἴτε πρόστυχον εἴτε πολυτελῆ, εἴτε ἐλαίου εἴτε πετρελαίου εἴτε οἶνοπνεύματος.

[Μία φίλη τῆς Ἑστίας].